

T.C.
HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

EVLİLİK DOYUMU VE BABA KATILIMI İLE BABA-ÇOCUK (12-36 AY) BAĞLANMASI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Esra Nur GENÇOĞLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

GAZİANTEP - 2024

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ YÜKSEK LİSANS TEZ KABUL VE ONAY FORMU

Temel Eğitim Anabilim Dalı **Okul Öncesi Eğitimi** Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi **Esra Nur GENÇOĞLAN** tarafından hazırlanan “**EVLİLİK DOYUMU VE BABA KATILIMI İLE BABA-ÇOCUK**” başlıklı tez, **21/10/2024** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucu **başarılı** bulunarak jürimiz tarafından **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

<u>Görevi</u>	<u>Unvanı, Adı ve Soyadı</u>	<u>Kurumu/Üniversitesi</u>	<u>İmzası:</u>
Tez Danışmanı	Prof. Dr. Yaşare Aktaş Arnas	Hasan Kalyoncu Üniversitesi	
Jüri Başkanı	Dr. Öğretim Üyesi Raziye Günay Bilaloğlu	Çukurova Üniversitesi	
Jüri Üyesi	Dr. Öğretim Üyesi Rabia Özen Uyar	Adıyaman Üniversitesi	

Bu tez Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulu kararı ile onaylanmıştır.

Doç. Dr. Ufuk AKBAŞ

Enstitü Müdürü

TEZ BİLDİRİMİ

Bu tezdeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edildiğini ve tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada bana ait olmayan her türlü ifade ve bilginin kaynağına eksiksiz atıf yapıldığını bildiririm.

DECLARATION PAGE

I hereby declare that all information in this document has been obtained and presented in accordance with academic rules and ethical conduct. I also declare that, as required by these rules and conduct, I have fully cited and referenced all material and results that are not original to this work.

İmza

Esra Nur GENÇOĞLAN

Tarih:

HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

EVİLİK DOYUMU VE BABA KATILIMI İLE BABA-ÇOCUK (12-36 AY) BAĞLANMASI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Esra Nur GENÇOĞLAN

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Danışman
Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS

ÖZET

Araştırmanın amacı, 12-36 aylık çocukların baba-çocuk bağlanma güvenliği ile baba katılımı ve evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu hedef doğrultusunda araştırmaya fiziksel ve psikolojik olarak sağlıklı 217 baba ve 12-36 aylık çocukları dahil edilmiştir. Araştırmada ölçme aracı olarak Demografik Bilgi Formu, Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ), Babaların Çocuk Bakımına Katılım Ölçeği (1-3 Yaş) Geliştirme Çalışması ve Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti (BDDS) kullanılmıştır. Demografik Bilgi Formu, Evlilik Doyum Ölçeği, Babaların Çocuk Bakımına Katılım Ölçeği babalar tarafından doldurularak cevaplanmıştır. Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti verileri ise; 121K470 numaralı Tübitak 1001 projesi kapsamında ev ziyaretleri yoluyla elde edilen video kayıtlarının puanlanması yoluyla elde edilmiştir. Bu doğrultuda değişkenler arası ilişkiyi incelemek için Spearman-Brown Sıralı Farklar korelasyon analizi ve değişkenlerin birbirini yordama durumunu ortaya koymak için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Araştırmada, evlilik doyumu cinsellik alt boyutu ile babanın çocuk bakımına katılımı alt boyutları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu, evlilik doyumu değişkeninin diğer alt boyutları olan benlik ve aile ile baba katılımı alt boyutları arasında anlamlı ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca evlilik doyumu ve babaların çocuk bakımına katılımı ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında anlamlı ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma, baba katılımı, evlilik doyumu

HASAN KALYONCU UNIVERSITY
GRADUATE EDUCATION INSTITUTE
DEPARTMENT of PRE-SCHOOL EDUCATION

**AN EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN
MARRIAGE SATISFACTION AND FATHER'S PARTICIPATION
AND FATHER-CHILD (12-36 MONTHS) ATTACHMENT**

Esra Nur GENÇOĞLAN

MASTER THESIS

Advisor
Assoc. Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS

ABSTRACT

The aim of the study is to examine the relationship between attachment security of children aged 12-36 months and father involvement and marital satisfaction. In line with this objective, 217 physically and psychologically healthy fathers and their 12-36 month-old children were included in the study. Demographic Information Form, Marital Satisfaction Scale (MSS), Fathers' Participation in Child Care Scale (1-3 Years) Development Study and Attachment Behavior Classification Set (BDDS) were used as measurement tools in the study. Demographic Information Form, Marital Satisfaction Scale, Fathers' Participation in Child Care Scale were filled out and answered by the fathers. Attachment Behavior Classification Set data were provided by the researchers' scoring as a result of video recordings conducted by the observation team within the project. In this direction, Spearman-Brown Sequential Differences correlation analysis was conducted to examine the relationship between the variables and multiple linear regression analysis was conducted to reveal the predictive status of the variables. In the study, it was concluded that there was a positive and low level significant relationship between the sexuality sub-dimension of marital satisfaction and the father's involvement in child care sub-dimensions, and that there was no significant relationship between the other sub-dimensions of the marital satisfaction variable, which are self and family, and father involvement sub-dimensions. It was also concluded that there was no significant relationship between marital satisfaction, father's involvement in child care, and father-child attachment security.

Keywords: Attachment, father involvement, marital satisfaction

ÖNSÖZ

Tezimin planlamasından gerçekleştirilmesine kadar her sürecinde; emekleri, özverisi, fedakârlıklarıyla akademik ve hayat yolculuğumda ışığım olan, yoğun bilgi birikimi ve tecrübeleriyle bana rehberlik eden danışman hocamla çalışmak benim için oldukça kıymetliydi. Manevi desteği, ilgisi, güçlü duruşuyla bu süreci tamamlamamda yardımcı olduğu için minnettar olmakla birlikte öğrencisi olmaktan her zaman “onur ve gurur” duyacağım. Değerli tez danışmanım Sayın Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS’a sonsuz şükranlarımı sunarım. Sizinle yollarım kesiştiği için kendimi şanslı ve vefa borçlu sayarım Sayın Yaşare Hocam, iyi ki sizi tanıdım.

Tezimin her aşamasında; sonsuz emekleri, desteği, bilgi birikimi ve cesaretlendirici tutumları ile çalışmama yön veren, gece-gündüz demeden tezimin olgunlaşmasında yardımcı olan çok değerli tez danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi İmray NUR’a sabrı ve hoşgörüsünden dolayı sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Tezimin analiz sürecinde bana kıymetli vaktini ayırarak yön veren Sayın Dr. Öğr. Üyesi Sungur GÜREL ve Sayın Doç. Dr. Ufuk AKBAŞ hocalarıma çok teşekkür ederim. Yüksek lisans eğitimine başladığımdan günden mezun olma sürecime kadar üzerimde sonsuz emekleri olan, manevi destekleriyle her an yanımda olduklarını hissettiren, içtenliklerini, sevgilerini, deneyimlerini esirgemeyen Sayın Arş. Gör. Mihriban ÖZCAN ve Sayın Arş. Gör. Büşra Bilir hocalarıma sonsuz teşekkürü bir borç bilirim. Tezimin Jüri üyeleri Sayın Dr. Öğr. Üyesi Raziye GÜNAY BİLALOĞLU, Sayın Dr. Öğr. Üyesi Rabia ÖZEN hocalarıma önerileri, tecrübeleri ve bilgileri ışığında tezimin şekillenmesine katkı sağladıkları için çok teşekkür ederim.

Eğitim öğretim sürecim başta olmak üzere, hayatımın her alanında varlıklarıyla bana güç ve destek veren çekirdek ailemizin mimarları; maddi manevi desteklerini esirgemeyen Kıymetli Babam Osman GENÇOĞLAN ve Fedakâr, Anlayışlı, Merhametli Canım Annem Nejla GENÇOĞLAN’a, Biricik Kardeşlerim Oğuzhan ve Aysima GENÇOĞLAN’a sonsuz teşekkür ederim. Geniş ve biricik ailemde ise her daim arkamda duran, desteklerini can-ı yüreğimde hissettiğim Sevgili Dedem Ali

ÇAKAR ve Değerli Dayılarım Mehmet ve Mesut ÇAKAR'A sonsuz teşekkürü ve vefayı bir borç bilirim. İyi ki hayatımdasınız... Manevi Amcam Halil AKTAŞ, Canım Teyzem Cennet AKTAŞ, Kardeşim Takdir Ülkü AKTAŞ ve Kıymetli Ananem Gülsevım ÇAKAR'A sonsuz destek ve sevgileri için çok teşekkür ediyorum. Hepiniz hayatımın armağınısınız. Tezimi bitirmemde gerekli motivasyon ve her türlü desteği için Sevgili Eşim Ali KAYABAŞI'YA teşekkürlerimi sunarım. Ayrıca Baba-çocuk bağlanma literatürünü yazarken kendi babamın bana yaşattığı güzel anıları hatırlayarak "iyi ki benim babam" cümlesini kurabildiğim için kendimi çok şanslı hissediyorum. Bu tezi çocuklarıyla güvenli bağ kuran ve onların berrak zihinlerinde sıcacık anılar bırakan tüm babalara armağan ediyorum...

Esra Nur GENÇOĞLAN

Gaziantep - 2024

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ ANABİLİM DALI.....	v
ÖNSÖZ	vi
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	xi
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem Cümlesi.....	5
1.1.1. Alt Problemler.....	5
1.2. Araştırmanın Amacı.....	6
1.3. Araştırmanın Önemi	6
1.4. Araştırmanın Varsayımları/Sayıltıları.....	7
1.5.Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
1.6.Tanımlar.....	8
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	9
2.1. Bowlby ve Ainsworth Bağlanma Kuramı.....	9
2.2. Bebeklikte Bağlanma Stilleri	11
2.2.1 Güvenli Bağlanma	11
2.2.2 Güvensiz Kaçınmacı Bağlanma.....	12
2.2.3. Güvensiz Kaygılı Bağlanma	13
2.3. Ebeveyn-Çocuk Bağlanmasını Değerlendirmede Kullanılan Yöntemler	13
2.3.1. Yabancı Durum Deneyi	13
2.3.2. Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti(BDDS).....	14
2.4. Ebeveyn Bağlanması.....	15
2.4.1. Baba Çocuk Bağlanması.....	16
2.5. Baba Katılımı ve Bağlanma	18
2.6. Evlilik Doyumu ve Bağlanma.....	19
2.7. İlgili Araştırmalar	22
3. YÖNTEM	25
3.1. Araştırmanın Modeli.....	25
3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu	25
3.3. Veri Toplama Yöntem ve Araçları	26

3.3.1. Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti	26
3.3.2. Evlilik Doyum Ölçeği.....	27
3.3.3. Babaların Çocuk Bakımına Katılım Ölçeği(1-3 Yaş).....	28
3.4. Verilerin Toplanması	28
3.5. Verilerin Analizi	29
4. BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA	31
4.1. Tanımlayıcı İstatiklere İlişkin Bulgular	31
4.2. Evlilik Doyumu ile Baba Katılım Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular.....	33
4.3. Evlilik Doyumu ile Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	34
4.4. Baba Katılımı ile Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular	34
4.5. Evlilik Doyumu ve Baba Katılımının Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliğini Yordamasına Yönelik Bulgular	35
4.6. Tartışma	37
4.6.1. Evlilik Doyumu ile Baba Katılımı Arasındaki İlişkiye Yönelik Tartışma ve Yorum	37
4.6.2. Evlilik Doyumu ile Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Tartışma ve Yorum	38
4.6.3. Baba Katılımı ile Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Tartışma ve Yorum	40
4.6.4. Evlilik Doyumu ve Baba Katılımı ile Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Tartışma ve Yorum.....	42
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	43
5.1 Sonuçlar	43
5.2 Öneriler	43
KAYNAKÇA.....	45
EKLER	61
ÖZGEÇMİŞ	72

TABLolar LİSTESİ

Sayfa No

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin İstatistikler.....	26
Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistiklere İlişkin Bulgular.....	31
Tablo 3. Evlilik Doyumu ve Baba Katılımı Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Sonuçları.....	33
Tablo 4. Evlilik Doyumu ile Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliği Değişkenlerine İlişkin Korelasyon Tablosu.....	34
Tablo 5. Baba Katılımı ile Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliği Değişkenlerine İlişkin Korelasyon Tablosu.....	35
Tablo 6. Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliğinin Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları.....	36

KISALTMALAR LİSTESİ

X : Ortalama

Sd : Standart sapma

Min : En küçük değer

Max : En büyük değer

EDÖ : Evlilikte Doyum Ölçeği

BDSD : Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti

BKÖ : Baba Katılım Ölçeği

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun doğumundan itibaren bağlanma, yaşam boyu belirleyici bir etkene sahiptir. Çocukların ebeveynleriyle kurduğu yakın ilişkiler ve bağlanma düzeyleri birbiriyle doğru orantılıdır. Çocuklar anneleriyle olduğu kadar babalarıyla da bağ kurmaktadır ve bu durumu etkileyen birçok faktör olmakla birlikte evlilik doyumu ve baba katılımı bu araştırmada ele alınacak olan etmenlerdir. Bu nedenle öncelikle evlilik doyumu ve baba katılımı ile babaların çocuklarıyla olan bağlanma güvenliği arasındaki ilişkiyi açıklamak gerekli görülmektedir.

Bağlanma (attachment), bireyin hayata adım attığı andan itibaren başlar ve kademeli bir şekilde ilerleyerek yaşam boyunca süregelir. Duygusal yönü ağır basan bu sürecin temelini bebeklik dönemindeki bağlanma oluşturmaktadır. Bebeklikteki bağlanma için, bebeğin gereksinimleri karşısında yardıma başvuracağı birincil kişiyi araması, kaygı verici durumlarda ilk önce bu kişiye koşması ve mevcudiyeti karşısında rahatlama duygusunun oluşması önemli davranışsal göstergelerdir. Aynı zamanda bebek bağlanma objesiyle arasındaki bağlantıyı, çevresindeki diğer kişilere nazaran farklı bir boyutta tutar ve vaktini bu kişiyle geçirmek ister. Bebeğin hayatındaki en önemli bağlanma objesi ebeveynleri olarak karşımıza çıkmaktadır (Erkuş, 1994; Morgan, 1991; Soysal, Bodur, İşeri, Şenol, 2005). Ebeveynlerin bebekleriyle kurdukları bağlanma düzeyi incelendiğinde ise özellikle 0-2 yaş döneminde bebeğin bağ kurduğu ilk kişi annesidir (Rutter ve Eric, 2002).

Bowlby bebeğin hayatı boyunca tüm gelişim alanlarını sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmesi için anne-bebek bağının niteliğini önemsemiş ve temelde bu bağı incelemiştir (Weber, 2003). Bowlby'nin bağlanmanın temellerini oluşturan çalışmalarında bebeğin birincil bakım veren objeyle arasında kurduğu bağlanma davranışları ön plana çıkmıştır. Ağlama, sarılma, emme, gülme gibi davranış örüntüleri bebeğin temel ihtiyaçlarını karşılama noktasında annesiyle olan ilişkisinin kilit yapıtaşını oluşturmaktadır (Bretherton, 1992). Fakat bebekler birincil bağlanma objeleriyle olan bağlarını yalnızca temel ihtiyaçları karşılamak üzere temellendirmemişler aynı zamanda bebekler hayatı keşfetmek için de bu bağı ihtiyaç duymuşlardır (Yıldızhan, 2016).

Bebekler hayata atıldıkları andan itibaren çevrelerini keşfetme eğilimindedirler. Bu keşfi ise emekleyerek ve hareket ederek gerçekleştirmeye çalışırlar. Tam bu esnada bağlanma objelerinden uzaklaşmalarında tehlikelerle yüz yüze gelebilirler ve bu durumu

denetleyen bir sistem açığa çıkar (Doğan 2016). Tarihsel bağlamda bağlanma ele alındığında Bowlby bu sistemin çocuk ve bağlanma objesi arasındaki bağı sağlamak amacıyla kurulduğunu, “yakınlık”, “güvenli üs” ve “güvenli sığınak” olmak üzere üç ana fonksiyonu olduğunu savunmaktadır. Bebekler kaygı duydukları zaman veya savunmasız anlarında kendilerini güvende hissedebilmek adına birincil bağlanma objesine ihtiyaç duymaktadırlar. Çevrelerini birer kaşif gibi keşfe çıktıklarında kaygı duydukları zaman gelip sığınabilecekleri ve rahatlayabilecekleri bu bağlanma objesi aynı zamanda güvenli bir üs işlevi de görmektedir. Bu durum çocuğun bağlanma objesiyle arasındaki mesafesini ayarlamasına ve çevresini güvenli bir şekilde keşfetmesine fırsat sağlar (Bowlby, 1969, 1973, 1980, akt. Doğan, 2016). Tüm bu etkenler göz önüne alındığında bağlanmanın bebek üzerindeki önemi ortadadır. Fakat bebeğin bağ kurduğu kişiyle olan yakınlığı da oldukça önemlidir. Bu bağ kurulan kişinin varlığı toplumumuzda genellikle yalnızca anneye isnat edilmesine karşın tam bu esnada babanın da bu sürece aktif olarak dahil edilmesi gerekir (Tezel Şahin, 2007).

Kültürler arasında babanın yeri ve sorumlulukları irdelendiğinde genellikle ortak özellikler bulunduğu görülmektedir. Babalar çoğunlukla evin geçimini sağlayan, bebeğinin bakımına (alt değiştirme, besleme, yıkanma vb.) mesafeli ve kendilerini disiplini belirleyen konumda görmektedirler. Fakat annenin de çalışma hayatına girerek eşler arasındaki sorumlulukların paylaşılması babanın ekonomik yükünü hafifleterek bebeğiyle daha fazla zaman geçirmesini sağlamıştır. Bu durumun sonucunda bebeğinin kişisel bakımını üstlenen baba bebeğiyle güvenli bağlanma noktasında önemli bir yol katetmiştir (Bal, 2014).

Sürekli değişim halinde olan toplum yapısı ebeveynlerin bebeklerine karşı olan sorumluluklarını, ilgi ve alaka düzeylerini de etkilemiştir. Annenin çalışma hayatına aktif olarak katılması, vefat durumu, babanın çocuğun gelişimindeki öneminin giderek artması, çekirdek aile düzenine geçiş gibi faktörler ebeveynler arasındaki dengelerin değişmesine yol açarak çocuğun tüm gelişim alanlarında baba katılımının varlığını gerekli kılmıştır (Fagan ve Palm, 2004).

Eşi tarafından yeterli destek gören babalar çocuklarıyla olumlu bağ kurabilmektedirler. Ebeveynlerin her ikisi de bebeklerinin bakımında aktif rol almaları halinde, bebek hem annesine hem de babasına karşı güvenli bir şekilde bağlanabilir. Bu durumda bebek, babasını ve annesini zamanla ayırt etmeye başlar. Çünkü babanın teması, ses tonu, kokusu, davranışları, görselliği farklı olduğundan bebek annesi olmadığı zamanlarda da kendisiyle ilgileneceği biri olduğunu ayırt eder ve kendini

güvende hisseder (Biller,1993). Bu bilgilerin ışığında yapılmış bazı çalışmalarda babanın eşinden gerekli desteği görmesi ve cesaretlendirilmesi bebeğiyle olan bağlanmasını olumlu etkilemekle birlikte hamilelikte eşinin karnına dokunarak yakın temas kurması gibi davranışlar eşler arasındaki bağlılığı da artırıp ilişkilerini yenileme ve düzenleme fırsatı sağlamaktadır. Bunun sonucunda ise çiftler arasındaki evlilik doyumu artmaktadır (Üstünöz, Akyüz, Güvenç, Oflaz, 2010;Yu vd., 2012).

Evlilik doyumu partnerler arasında karşılıklı olumlu duyguların yaşandığı evlilikten duyulan memnuniyet derecesidir (Trudel, 2002). Çağ (2011) yapmış olduğu bir araştırmada çiftlerin ilişki doyumları ile babalık rolleri arasında bağlantı olduğunu öne sürmüştür. Partnerlerin birbirlerine olan saygı, sevgi ve tutkunun ifadesi, sadakate dayalı kurdukları ilişkinin niteliği evlilik doyumunu artırmakla birlikte baba ve çocuk arasındaki bağlanma güvenliğine de katkı sağlamaktadır (Durualp vd., 2017).

Işık (2019) yaptığı bir araştırmada babanın; çocuk bakımında partnerinden aldığı yardım ve motivasyon, ruh sağlığı, bebeğinin bakımında aktif rol alması, paternal bağlanma ile çiftler arasındaki ilişki memnuniyeti arasında bağlantı olduğunu ortaya koymuştur. Bağlanma ve evlilik doyumu arasındaki ilişkinin de ele alındığı bir diğer çalışmada ise baba-bebek arasındaki bağlanma düzeyinin kuvvetli olması ile eşler arasındaki olumlu evlilik tutumunun doğru orantılı olduğu tespit edilmiştir (Üstünöz vd., 2010). Tüm bu çalışmalar incelendiğinde evlilik doyumunun baba bebek bağlanmasına önemli ölçüde etki ettiği görülmektedir (Tonguz ve Yılmaz, 2024).

Bağlanma ve baba katılımının incelendiği araştırmalarda baba; bebeğinin doğumundan itibaren alt değiştirme, banyo yaptırma, beslenmesine yardım etme gibi fiziki sorumluluklarının yanı sıra onunla dokunsal temas kurmasının, ağladığında rahatlamasına yardımcı olmasının, sevgi dolu ilişki kurmasının baba-bebek bağlanmasını kuvvetlendirdiği tespit edilmiştir (Bowlby, 2013, akt. Dinç ve Balcı, 2021; Gürşimşek, 2010). Diğer bir çalışmada ise babaların bebeklerinin bakımına istekleri doğrultusunda katılım göstermesi, nitelikli vakitler yaratması, birlikte kurdukları oyundan karşılıklı haz almaları ile bağlanma puanları arasında anlamlı bir fark görülmüştür (Dinç ve Balcı, 2021). Baba adayları bebeklerinin bakımına katılmaya annenin gebe olma süreciyle başlayıp ilk 36 ay boyunca yoğun bir şekilde katılımı devam ettirmelilerdir. Çünkü bağlanmanın yoğun bir şekilde olduğu bu özel dönemde babaların çocuklarının bakımına çaba göstermesi baba-bebek arasındaki duygusal bağı güçlendirerek güvenli bağlanmayı oluşturmaktadır (Dinç, 2014; Sevil ve Özkan, 2009). Yapılan bir araştırmada babanın çocuğuyla birlikte kaliteli vakit geçirmesi, eğlenceli

etkinler planlayıp uygulaması, her türlü bakımını sağlamanın baba-bebek bağlanmasını önemli ölçüde güçlendirdiği tespit edilmiştir (Sevil ve Özkan, 2019).

Yurtdışında yapılan çalışmada ebeveynlik ve bağlanma arasındaki ilişki incelenmiş ve babaların çocuklarının bakımında daha pasif rol almaları ve geri planda kalmaları sonucunda baba katılımı ile bağlanma arasında negatif korelasyon ortaya çıktığı görülmüştür (Brown, McBride, Shin, Bost, 2007). Literatürün bize sunduğu bu bilgiler baba ve bebek arasındaki bağlanmaya ve baba katılımının önemine vurgu yapmaktadır (Kılan, 2019).

Tüm bu çalışmalar neticesinde bebek dünyaya geldiği andan itibaren babanın hem fiziksel hem de ruhsal olarak çocuğunun bakımında aktif bir şekilde yer alması evlilik doyumunu yükseltmiştir. Aynı zamanda bu durumun baba ile bebek arasındaki bağı da güçlendirdiği görülmektedir. Böylelikle evlilik doyumu, babanın çocuk bakıma katılımı ve baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında ilişki olduğu bilinmektedir (Alpöge, 2001).

Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde; bebeğiyle güvenli bağ geliştiren ilgili babaların çocuklarının diğerlerine göre daha yaratıcı ve algılama kapasitesi yüksek çocuklar olduğu görülmektedir (Tezel Şahin, Akıncı Coşgun, Kılıç Aydın, 2017). Diğer bir yapılan çalışmada ise bebeğinin gelişim ve eğitiminde sorumluluk sahibi olan babaların çocukları ayakları üzerinde durabilen, otokontrolü gelişmiş, çevresiyle iletişimi kuvvetli ve dengeli bireyler olmaktadır. Ayrıca bu durum çocuklarının okul başarısını ve analitik düşünme becerilerini olumlu etkilemektedir (Taşkın, 2011). Erken çocukluk döneminden itibaren babaların bebekleriyle nitelikli zaman geçirmesi, onların bakımında aktif rol üstlenmesi, yaşam boyunca rehber olması ve sağlıklı ilişkiler kurması güvenli bağlanmanın temellerini atar. Bu yüzden baba ve bebek bağlanmasının ne kadar hayati bir öneme sahip olduğu açıkça görülmektedir (Özsoy Yanbak, 2019).

Yukarıda da açıklandığı üzere babanın bebeğinin yaşam serüveninde en az anne kadar etkili olduğu görülmektedir. Babanın bebeğiyle olan bağlanma ilişkisinin çocuğun tüm hayatına etki ettiği bilindiğinden bu konunun derinlemesine araştırılması gerekmektedir. Fakat literatürde genellikle anne ve bebek arasındaki bağlanmaya dikkat çekildiği (Biller, 1993; Trawick Smith, 2013; Yalom, 2014), baba ile olan araştırmaların oldukça kısıtlı olduğu görülmektedir (Kuruçırak, 2010). Bununla birlikte bazı çalışmalara göre bağlanma güvenliği, ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkinin niteliğini önemli düzeyde etkilediğini göstermektedir. Ayrıca babanın çocuk bakımına katılımının paternal bağlanma üzerinde etkili olduğu ortaya konmuştur. Ülkemizin ve toplum

yapımızın bağlamı doğrultusunda bu konunun literatürde sınırlı düzeyde ele alındığı tespit edilmiştir (Kartal ve Erişen, 2020). Fakat baba ve çocuk arasındaki bağlanmanın, bebeğin doğumundan yaşamının son bulmasına kadar oldukça önemli bir yere sahip olmakla birlikte evlilik doyumu ve baba katılımının da bu süreci etkilediği düşünülmektedir. Bu doğrultuda evlilik doyumu ve baba katılımı ile baba-çocuk bağlanması arasındaki ilişki araştırmanın merak konusudur.

1.1. Problem Cümlesi

1.Evlilik doyumu, baba katılımı ve baba-çocuk bağlanma güvenliği arasındaki ilişki nasıldır?

1.1.1. Alt Problemler

1.Evlilik doyumu ile baba katılımı arasında ilişki var mıdır?

a) Evlilik doyumu alt boyutlarından “aile” ile baba katılımı alt boyutlarından “bakım” arasında ilişki var mıdır?

b) Evlilik doyumu alt boyutlarından “benlik” ile baba katılımı alt boyutlardan “bakım” arasında ilişki var mıdır?

c) Evlilik doyumu alt boyutlarından “cinsellik” ile baba katılımı alt boyutlardan “bakım” arasında ilişki var mıdır?

d) Evlilik doyumu alt boyutlarından “aile” ile baba katılımı alt boyutlarından “destek ve yardım” arasında ilişki var mıdır?

e) Evlilik doyumu alt boyutlarından “benlik” ile baba katılımı alt boyutlardan “destek ve yardım” arasında ilişki var mıdır?

f) Evlilik doyumu alt boyutlarından “cinsellik” ile baba katılımı alt boyutlardan “destek ve yardım” arasında ilişki var mıdır?

2.Evlilik doyumu ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında ilişki var mıdır?

a) Evlilik doyumu alt boyutlarından “aile” ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında ilişki var mıdır?

b) Evlilik doyumu alt boyutlarından “benlik” ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında ilişki var mıdır?

c)Evlilik doyumu alt boyutlarından “cinsellik” ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında ilişki var mıdır?

3.Baba katılımı ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında ilişki var mıdır?

a) Baba katılımı alt boyutlarından “bakım” ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında ilişki var mıdır?

b) Baba katılımı alt boyutlarından “destek ve yardım” ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında ilişki var mıdır?

4.Evlilik doyumunu ve babaların çocuk bakımına katılımı birlikte baba-çocuk bağlanma güvenliğini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?

1.2.Araştırmanın Amacı

Çalışmanın amacı evlilik doyumunu ve baba katılımı ile baba-çocuk(12-36 ay) bağlanma güvenliği arasındaki ilişkinin incelenmesidir.

1.3.Araştırmanın Önemi

Evlilik doyumunu ve babanın çocuk bakımına katılımı ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bu araştırma, babaların çocuk bakımına aktif olarak katılması ve sorumluluk almasının, çiftler arasındaki evlilik doyumunu etkilediği ve baba-çocuk bağlanma güvenliğini önemli ölçüde güçlendirdiğine dair literatüre katkıda bulunacaktır.

Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre babalar; bebekleriyle yakın bir ilişki kurduklarında, onların tüm gelişim alanlarına önemli katkılar sağladıkları hususunda fikir sahibi olacaklardır. Bu sayede bebeklerin bakımında tüm sorumluluğun yalnızca anneye isnat edilmemesiyle birlikte çocuğun her iki yetişkin tarafından da desteklenmesi, ilgi görmesi, bakımının sağlanması kolaylaşacaktır. Çalışma babaların bu konudaki farkındalıklarını artıracaktır.

Çalışmanın sonuçları, evlilik doyumunu ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında bir ilişki olduğu düşünülmektedir. Bu sayede çiftlerin evliliklerindeki ilişkilerini düzenlemeleri açısından yol gösterici nitelikte olacağı düşünülmektedir. Bu durumun sonucunda ise çiftler arasındaki evlilik doyumuna büyük ölçüde katkı sağlayacağı öngörülmektedir.

Sonuç olarak literatüre göre çocuğun birincil bakımında annenin ön planda olmasıyla birlikte annenin destekleyici, bakım ve ilgi veren konumda olduğu da görülmektedir. Fakat bu esnada babanın da en az anne kadar aktif rol almasının baba-çocuk bağlanma düzeyini artıracak ve babaların çocuklarıyla daha yakın ilişki kuracağı düşünülmektedir.

Diğer bir husus ise literatüre bakıldığında ebeveyn çocuk arasındaki bağlanma düzeyinin genelde büyük yaş grubu çocuklar ve annelerden oluşan örneklemelerde, farklı etkenler doğrultusunda incelendiği ve baba-çocuk bağlanma güvenliğine yönelik çalışmaların oldukça sınırlı kaldığı görülmektedir. Bağlanma çocuğun doğumuyla birlikte başlayan bir süreç olduğundan 12-36 ay aralığındaki bebekler ve babalarından oluşan bir örneklem üzerinde çalışılmış olmasının alan yazındaki boşluğun doldurulmasına önemli düzeyde katkı sağladığı düşünülmektedir.

Bu çalışmanın sonuçlarının bu alanda çalışacak olan araştırmacılara ve uzmanlara yol gösterici nitelikte olacağı, baba-çocuk bağlanma güvenliğini güçlendirecek müdahale programlarının hazırlanması ve uygulanması sürecinde uzmanlara önemli bir kaynak olacağı öngörülmektedir.

1.4.Araştırmanın Varsayımları/Sayıtları

Bu çalışmada evrenden alınan örneklemin evreni temsil ettiği ve çalışmada kullanılacak olan ölçme araçlarından doğru ve tarafsız yanıtların alındığı varsayılmaktadır.

1.5.Araştırmanın Kapsam ve Sınırlılıkları

Evlilik doyumu, baba katılımı ve baba çocuk bağlanma güvenliği arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlayan bu çalışmada bazı kapsam ve sınırlılıklar bulunmaktadır. Birincisi; bu çalışmanın başlangıç aşamasında Gaziantep, Adana ve Osmaniye ilinde yaşayan 250 bebek-baba çiftine ulaşmayı planladık. Ancak 6 şubat 2023 tarihinde bölgede yaşanan deprem sonrasında araştırmanın çalışma grubunun kapsamı Gaziantep, Adana ve Osmaniye ilindeki 12-36 ay aralığına sahip 217 bebek olarak belirlenmiştir.

İkincisi; bu çalışmanın kapsamını baba çocuk bağlanma ilişkisini belirlemeye yönelik veriler araştırmanın amacına uygun ölçekler ve ev ortamındaki gözlemlerden elde edilen veriler oluşturmuştur.

Üçüncüsü; bu çalışmada babaların çocuklarıyla etkileşimleri ile ilgili elde edilen bilgiler, katılımcı babaların ve eşlerinin daha uzun süreli gözlemlere sıcak bakmamaları, babaların çocuklarıyla geçirecekleri zaman zarfında tek ebeveyn olmalarından ötürü endişe duymaları gibi nedenlerden dolayı araştırma video kamera kaydına alınan iki saatlik zaman dilimindeki gözlemler ile sınırlıdır. Bundan dolayı çalışmada elde edilen veriler babaların çocuklarıyla gerçekleştirdikleri etkileşimlerin geniş çaplı olarak ele alınmasına izin vermemiştir. Araştırmada çocukların babalarıyla olan bağlanma

güvenliğini tespit etmek amacıyla babaları ile gerçekleştirdikleri zaman dilimindeki sözlü sözsüz iletişim, davranışlar, verilen tepkiler vs. analiz edilmiştir.

1.6.Tanımlar

Bağlanma: Bağlanma kuramı, Bowlby tarafından ortaya konulmakla birlikte bebeğin kendisine birincil bakım veren kişiye karşı yakınlık araması ve sürdürmesi olarak ifade edilmektedir(Bowlby, 1969).

Bağlanma Güvenliği: Ebeveyn çocuk arasında gelişen bağlanma ilişkisi, ebeveyn davranışlarına dayalı olarak gelişen bir sürecin dışı vurumudur. Bu doğrultuda ebeveynlerin bebeğin isteklerini doğru zamanda algılayıp buna uygun tutarlı ve hızlı yanıt vermesi bağlanma güvenliğini ortaya koymaktadır (Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall, 1978).

Birincil Bağlanma Objesi: Bebekler, altıncı aydan sonra kendi tercihleri doğrultusunda ilgilerini yönelttikleri ve yakın temas kurmak istedikleri yetişkini seçerler. Bu kurdukları iletişimdeki tek yetişkine birincil bağlanma objesi denir.

Güvenli Üs: Birincil bağlanma objesinin bakım verme ve beslenmenin de ötesinde sevgi, sıcaklık ve ilgisinin kapsayıcı ifadesidir.

Evlilik Doyumu: Çiftlerin birlikte olmaktan ve hayatlarını paylaşmaktan mutluluk duyma, zevk alma durumu olarak tanımlanmıştır (Taban, Dolatshi, Eftekhar & Pourshabaz, 2017).

Baba Katılımı: Çocuğun doğumundan itibaren babanın çocuğunun bakımının her türlü aşamasında yer alması ve anneye bu konuda destek vererek sorumluluklarını yerine getirmesi olarak tanımlanmıştır(Lewis ve Lamb, 2003).

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Bowlby ve Ainsworth Bağlanma Kuramı

Bowlby (1973) bağlanma kuramını, bebeklerin tehlike durumlarında birincil bakım vereni “güvenli üs” olarak kullandığını ve onların bulunduğu ortamı araştırma eğiliminde olduğunu bildirmiştir. Birincil bakım veren kişiler genellikle ebeveynlerdir. Bebek ebeveyniyle göz teması ve mesafesini koruyarak; çevresinde neler olup bittiğini görmek, dokunmak, hissetmek ister. Fakat bulunduğu ortamda kendisini rahatsız edecek herhangi bir durum yaşarsa koşarak birincil bakım vereniyle sıcak temas kurar. Bu durum “güvenli sığınak” olarak adlandırılır (Doğruyol, 2018; Hazan ve Shaver,1994; Göçener, 2010).

Birincil bakım veren kişi ile bebek arasında bu “güvenli sığınak” olayı yaşanmazsa bebek bu durumu kabullenmekte güçlük çeker. Bowlby (1973) bebeğin bu süreçte “protesto, çekilme ve umutsuzluk” şeklinde isimlendirdiği tepkilerde bulunduğunu belirtir. Bebek, birincil bakım vereninden uzaklaşırsa öfkelenir ve kendini sıkıntıda hisseder. Bir başka kişi tarafından ise sakinleştirilmeyi kabul etmez. Bu durumu “protesto” eder. Eğer bebek bakım vereni bulunduğu çevreden ayrıldığında isteksiz ve tepkisiz kalıyorsa “umutsuz” davranıyordur. Son olarak bebek birincil bakım vereniyle yakın ilişkiden kaçıyor ve uzakta kalıyorsa “çekilme” davranışı sergiliyordur (Doğruyol, 2018; Göçener, 2010; Hazan ve Shaver, 1987).

Bebeğin birincil bakım verenini güvenli sığınak olarak gördüğü ilişkilerde bebeğin bulunduğu ortamı keşfetme eğilimi artarken aynı zamanda o ortamda bulunan diğer bebeklerle de iletişime girme olasılığı yükselmektedir. Bu sayede güvenli bağlanma davranışı gerçekleşmektedir (Main,1990). Bebeğin güvenli çember içerisinde rahat bir şekilde keşif yapabilmesi için birincil bakım vereniyle güvenli bağ örüntüsünün kurulması gerekir (Sümer ve Güngör, 1999).

Ebeveynin bebeğe tutarlı ve dengeli davranması, isteklerine hızlı yanıt vermesi, sıkıntılı anlarında ona kucak açıp rahatlatması bebek ile güvenli bağ kurmalarını sağlamıştır. Ebeveynin bebeğine tepkisiz kalması, dikkatsiz davranması, dengesiz tavırları bebek-ebeveyn arasındaki güvensiz bağlanmayı tetiklemektedir. Güvenli ve güvensiz bağlanma ebeveynin bebeğine olan davranışları doğrultusunda bu şekilde ayrışmaktadır(Main, 1990).

Ainsworth ise Bowlby’in ortaya koyduğu bu bağlanma kuramını yabancı ortam deneyi ile açıklamıştır (Bretherton, 1992; Doğruyol, 2018). Yabancı ortam deneyinin

amacı bebekler ve annelerine belirli durumlarda ayrılık yaşatıp gösterdiği davranışları ortaya koyarak bağlanma türünü belirlemektir (Andiç,2013).

Yabancı ortam deneyinde bebek ve anneler güvenli, kendilerini rahat hissedebilecekleri bir ortama alınmışlardır. Ardından anne ortamdan uzaklaştırılmış, bebek yabancı bir birey ile ortamda kalmış ve tekrar anne ortama çağırılmıştır (Bowlby, 1969; Main ve Weston, 1982; Göçener, 2010). Bebeğin bu deneyde anneye ve odada yalnız kaldığında yabancı kişiye verdiği davranışlar gözlemlenerek Ainsworth (1978) tarafından güvenli, güvensiz kaygılı ve güvensiz kaçınmacı olmak üzere üç bağlanma türü ortaya konulmuştur. Ebeveynlerine karşı güvenli bağlanan bebekler keşfetme eğilimleri yüksek, kaygılı bağlanan bebeklerin keşfetme eğilimleri düşük bulunmakla birlikte, kaçınmacı bağlanan bebekler ise keşfe devam etmiş fakat ebeveynine ilgi göstermediği tespit edilmiştir (Andiç, 2013; Ainsworth 1978, 1989; Bowlby, 1969; Goldberg, 2004).

Bebeklik dönemindeki bağlanma, bireyin hayatını her açıdan etkileyen önemli bir faktördür. Bebeğin birincil bakım vereniyle kurduğu ilk iletişimdeki sorunlar bağlanmayı olumsuz etkilemekle birlikte çocuğun tüm hayatına sirayet etmektedir. Güvensiz bağlanma stiline sahip bir yetişkinin de çevresiyle ilişkilerinde sorun yaşaması olasıdır (Nakash-Eisikovits vd., 2002). Fakat ilk duygusal ve fiziksel bağı kurulan yetişkinle olumlu bir bağlanma örüntüsü oluştuğunda çocuk hayatında yaşadığı olumsuzlukları bu yetişkine sığınarak atlatmaya çalışır, onun yanında kendini huzurlu hisseder. Ayrıca kendi benliğiyle olan ilişkisi güçlüdür ve bu durumu çevresine de yansıtır. Çocuk bu güvenli bağın verdiği sarsılmaz temelle hayatta kendinden emin bir şekilde kararlar alır ve uygular (Dönmez, 2000).

Bowlby (1982), gerçekleştirdiği bir araştırmada yetim çocuklar ve birincil bakım vereniyle bağ kuran çocukları incelemiştir. Bunun sonucunda ebeveyn ve bebek arasında kurulan sevgi dolu, güvene dayalı, sıcacık bir ilişkinin bebeklerin psikolojik iyi oluşları üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğunu gözlemlemiştir. Bowlby bu çocukların ebeveynlerinden ayrılma durumlarında tepki verdikleri, temas kurarak ayrılmak istemedikleri bildirilmiştir. Fakat yetim çocuklar kendilerine birincil bakım veren, ilgi ve sevgi gösteren yetişkinden ayrıldıkları zaman çevresindeki insanlara karşı da mesafeli oldukları, içine kapanık oldukları ortaya konmuştur.

Diğer bir çalışmada ise güvenli bağlanan çocukların öfkelerini daha rahat kontrol altına alabildikleri, hayata daha pozitif baktıkları, yaşadıkları sıkıntılara karşı daha çözümcül yaklaşıtları ve alternatif çözümler ürettikleri bildirilmiştir (Belsky,

2002). Tüm bu araştırmalar göz önüne alındığında bebeklikteki bağlanma oldukça önemlidir. Çünkü yetişkinlikteki bağlanma örüntüsü bebeklik ve çocukluk döneminde oluşmaktadır (Bowlby,1969).

2.2. Bebeklikte Bağlanma Stilleri

Yabancı Durum Deneyi ile bebeğin odada annesiyle birlikte, tek başına ve bir yabancı ile birlikte kaldığında verdiği geri dönütler incelenmiştir. Bu deney sonucunda ise “güvenli bağlanma, güvensiz kaçınmacı bağlanma ve güvensiz kaygılı bağlanma” şeklinde üç çeşit bağlanma türü keşfedilmiştir (Weber, 2003).

2.2.1.Güvenli Bağlanma

Yabancı durum deneyinde anneleriyle güvenli bağ kuran bebekler incelendiğinde, anne odadan çıktıktan sonra bebekler kısa süreli ayrılık tepkileri göstermiş ve o an meşgul oldukları aktiviteye ara vermişlerdir. Fakat anne bebeğinin yanına tekrar gelip sıcak bir temas kurduğunda ise bebeğin huzursuz davranışlarında kolaylıkla azalma gözlemlenmiştir. Aynı zamanda anne de bebeğinin huzursuz davranışlarına çabuk ve duyarlı bir şekilde yanıt vererek, sakinleştirmiştir. Bebekler ise ara verdikleri aktivitelerine tekrardan adapte olmuşlardır (Ainsworth, 1978).

Ebeveynleriyle güvenli bağ kuran bebekler üzerinde yapılmış birçok çalışma mevcuttur ve bu çalışmalarda güvenli bağın bebeklerin tüm gelişim alanları üzerindeki pozitif etkileri ön plana çıkmaktadır (Laible ve ark., 2004; Richaud de Minzi, 2006; Türköz, 2007; Uluç ve Öktem, 2009). Anneleriyle güvenli bağ kuran bebekler incelendiğinde sıkıntı ve ihtiyaç zamanlarında annelerine kolaylıkla ulaşacaklarını bildikleri ve kısa süre içinde sakinleştikleri görülmüştür. Bebeğin doğumundan özellikle ilk üç yaşına kadar yalnızca anne ile değil babasıyla da güvenli bağlanma kuran bebeklerin erken çocukluk döneminde problem çözme ve iletişim becerilerinin yüksek olduğu bilinmektedir (Sagi-Schwartz vd., 2003, Zeanah vd., 1997). Diğer bir araştırmada ise ebeveynleriyle güvenli bağlanan bebeklerin öz benliği kuvvetli, çevresine karşı daha duyarlı, uyumlu ilişkiler kurabilen yetişkinler (Sroufe, 1983; Waters, Wippman ve Sroufe, 1979, Akt. Fonagy, 1999) oldukları, erken çocukluk döneminde akranlarıyla birlikte oyun başlatma ve işbirliği içerisinde sürdürme becerilerinin yüksek olduğu (Wartner, Grossmann, Fremmer-Bombik ve Suess, 1994) ortaya konulmuştur.

Ayrıca doğum başlangıcıyla birlikte anne ve babasıyla güvenli bağ gerçekleştiren bebeklerin ileriki yaşamlarında partnerleriyle mutlu, romantik, sağlıklı ilişki kurmakla birlikte çatışmaları önlemede ve çözümede başarılı oldukları gözlemlenmiştir. Aynı zamanda kendi çocuklarıyla da güvenli bağ kurma olasılıklarının daha yüksek olduğu bildirilmiştir (Hazan ve Shaver, 1987). Tüm bu araştırma sonuçlarından güvenli bağlanmanın çocuğun hayatının her alanına sirayet ettiği ve oldukça önemli olduğu görülmektedir.

2.2.2. Güvensiz Kaçınmacı Bağlanma

Yabancı Durum Deneyinde annesi ile güvensiz bağlanan çocuklar, anneleri ile aynı ortamda buldukları sürede etrafındaki oyunculara karşı ilgi göstermişler ama annelerinin ortamdaki varlığını göz ardı etmişlerdir. Araştırmacı anneyi ortamdan uzaklaştırdığında ise bebek huzursuz olduğunu gösteren davranışlar sergilemekle birlikte anne tekrardan ortama geldiğinde ilgi göstermemiştir (Ainsworth vd., 1978). Annenin ortama geliş gidişleri birkaç kez tekrarlanmış bebek ise ilgisini odada bulunan oyunculara çevirmiş, anneye yakın temasta bulunmaktan kaçınmıştır (Campos, Barrett, Lamb, Goldsmith ve Stenberg, 1983).

Ainsworth annesiyle güvensiz kaçınmacı bağlanma sergileyen bu bebeklerin davranışlarını sıkıntılı bulmuş ve bebeklerin bu davranışlarının altında yatan sebepleri irdelemek istemiştir. Gerçekleştirdiği bu gözlemlerde; bebekleriyle güvensiz kaçınmacı bağ geliştiren annelerin, güvenli bağ geliştiren annelere oranla çocuklarının sıkıntılı zamanlarında daha duyarsız davrandıklarını, yakın ve sıcak ilişkiler kurmaktan kaçındıklarını, isteklerini yanıtsız bıraktıklarını bildirmiştir (Karen, 1990). Bebekler annelerinin sergilemiş olduğu bu tutarsız davranışlar neticesinde onları güvenli üs konumunda görmemişler ve bu olağan tepkilerini Ainsworth'un gerçekleştirdiği araştırmaya da yansıtmışlardır (Waters, 2004).

İlgili araştırma incelendiğinde ebeveyniyle güvensiz kaçınmacı bağlanma türüne sahip çocukların güvenli bağlanan çocuklara kıyasla çevresiyle iletişimi zayıf, öfkesini kontrol altına almakta zorlanan, işbirliği içerisinde hareket edemeyen, akranlarıyla oyun kurmada güçlük çeken, verilen görevleri yerine getirmede sıkıntı yaşayan çocuklar olduğu ortaya konmuştur (Soysal vd., 2005).

Güvensiz kaçınan bağlanma ilişkisi kuran ebeveynler çocuklarının onlara ihtiyaç ve destek duyduğu anlarda genelde görmezden geldikleri, sıcak fiziksel temas kurmadıklarından dolayı bebeklerin kendi kendine bir süre sonra çaresizce

sakinleştikleri bildirilmiştir (Belsky ve Cassidy, 1994). Bu bebekler anneleri onları yalnız bıraktığında yaşadıkları ayrılık duygusunu gizledikleri için anneleri tekrar odaya geldiklerinde bebekler duygularına karşılık bulamayacaklarını bildikleri için soğuk ve mesafeli davranırlar. Sonuç olarak ebeveynler onlar için güvenli üs kaynağı olmaktan çıkmıştır (Kart, 2002).

Konyalıoğlu (2002) gerçekleştirmiş olduğu bir araştırmada, bebekler ebeveynleriyle güvensiz kaçınan bağlanma ilişkisi kurduğunda, güvenli bağlanma ilişkisi azalmakla birlikte bu bebekler yetişkin oldukları zaman daha içine kapanık oldukları gözlemlenmiştir.

2.2.3. Güvensiz Kaygılı Bağlanma

Güvensiz kaygılı bağlanan bebekler anneleriyle ayrılık yaşadığında oldukça huzursuz, mutsuz ve tepkisel davranışlar sergilemişlerdir. Anneleri odaya girdiğinde ise bu davranışlarını halen sürdürerek herhangi bir rahatlama tepkisi göstermemiş, anneler bebeklerini rahatlatamamıştır. Bunun nedeni ise annelerin bebekleriyle bazen oldukça sıcak ilişkiler kurarken, bazen de bebeklerine oldukça soğuk davranmalarıdır. Bu annelerin kendi istek ve ihtiyaçlarını daha ön plana koymaları, bebeklerinin onları güvenli üs konumunda görmemesine neden olmaktadır (Belsky ve Cassidy, 1994). Anne bebeğiyle güvenli bağlanma kuramadığından çocuk çevresine karşı merak duygusunu kaybederek yeterli gelişim gösteremez (Karen, 1990).

Yapılan araştırmalarda güvensiz kaygılı bağlanan bebeklerin yetişkin olduklarında çevreleriyle de sorunlu bir iletişim şekli benimsedikleri ortaya konmuştur. Güvensiz kaygılı bağlanan bebekler daha öfkeli davranışlar sergilerler, korku ve güvensizlik duygularını yüksek seviyelerde yaşarlar. Bu davranışların temelinde ise anneleriyle aralarındaki bağın türü yatmaktadır (Kobak ve Sceery, 1988).

2.3. Ebeveyn-Çocuk Bağlanmasını Değerlendirmede Kullanılan Yöntemler

Ebeveyn-çocuk bağlanmasını değerlendirmede birçok yöntem bulunmasına karşın bu araştırma kapsamında bazı yöntemler tercih edilmiştir.

2.3.1. Yabancı Durum Deneyi

Bebekler buldukları ortamı sürekli olarak keşfetme ve tanıma eğilimindedirler (Zeanah, 1993). Bu keşfi gerçekleştirirken ise birincil bağlanma objeleriyle aralarındaki irtibatı koruyarak sürdürürler (Soysal vd., 2005). Bebekler ve birincil bağlanma objeleri

arasında ses, göz teması, dokunma vs. gibi kanallarla iletişim aracılığıyla güvenli keşif ortamı sağlanmakla birlikte Ainsworth ve Bell (1970) bebeklerin birincil bağlanma objeleri yanından ayrıldıkları zaman keşfedici davranışlarını sürdürmek istemediklerini belirtmişlerdir. Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall (1978), Bowlby'nin ortaya koyduğu bu kuramı Yabancı Ortam testiyle açıklamışlardır. Bowlby'nin bağlanmaya dair araştırmaları bu deney ile ortaya konularak anne-bebek arasındaki bağlanma düzeyi de açıklanmaya çalışılmıştır (Holmes, 1993).

Yabancı Durum (Strange Situation) Testinde, öncelikle rahat ve uygun koşulların sağlandığı bir ortam oluşturularak çeşitli oyuncaklar eşliğinde 12-24 ay çocuklar üzerinde uygulanmaktadır. Uzman araştırmacı anne ve bebeğin davranışlarını yedi aşamada titizlikle incelemektedir. Öncelikle araştırmacı anne ve bebeği gözlemler. Ardından annenin odadan çıkmasını ister ve yerde uzanan bebeğin yanına yaklaşır sadece göz teması kurar. Daha sonra araştırmacı bebekle sözlü iletişime geçer. Üçüncü periyotta uzman araştırmacı bebekle yakın temasta bulunarak mimikleri eşliğinde sözlü iletişim kurar. Dördüncü periyotta ise bebekle fiziksel temas kurularak daha sıcak ilişki kurulmaya çalışılır. Beşinci ve altıncı periyotta da uzman araştırmacı yavaşça bebeği kucağına alır ve kendisine verdiği tepkileri gözlemler. Bu periyotlar aralığı genellikle 3 dakika sürmektedir. Bebeğin araştırmacıya verdiği reaksiyonlar 6 puan üzerinden değerlendirilir. Bu süreç test edilirken belirli periyotlarda anne sürece dahil edilir. Araştırmacı ortamdaki ayrılır veya araştırmacı ve anne birlikte odadan çıkar bebek yalnız başına ortamda bırakılarak verdiği reaksiyonlar titizlikle kayıt altına alınır (Goldsmith ve Alansky 1987).

Alınan kayıtlar neticesinde bebeğin ayrılığa verdiği tepkiler değerlendirilerek "Güvenli Bağlanma (Secure Attachment), Kaygılı Kaçınan Bağlanma (Anxious-Avoidant Attachment), Kaygılı Direnç Gösteren Bağlanma (Anxious-Resistant Attachment)" şeklinde üç bağlanma türünün olduğu uzman araştırmacılar tarafından ortaya konmuştur (Ainsworth ve ark. 1978, Holmes 1993, Main ve Cassidy 1988).

2.3.2. Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti (BDSS)

Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti, Waters ve Deane (1985) tarafından geliştirilmiştir. BDSS 12-48 ay yaş aralığına sahip çocuklardaki gözlemlenen davranışların kategorize edildiği 90 karttan oluşan bir sistemdir. Burada çocukların bağlanmayla ilişkilendirilen net davranışlarını önceden tanımlanıp gözlemlenmesi ile değerlendirilen bir yaklaşım benimsenmiştir.

Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti, yabancı durum testini ev ortamında uygulayıp kayıt altına aldıktan sonra araştırmacılara güvenilir ve kolaylık sağlayan sonuçlar vermesi için bir araç olarak geliştirilmiştir. Ayrıca bebeklik dönemindeki bağlanma ve güvenli üs kavramını incelemek amacıyla her çocuğun farklı tepkiler verebileceği göz önünde bulundurularak BDSS'nin bunu net bir şekilde ortaya koyması hedeflenmiştir (Dönmez, 2023).

Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti yabancı durum testini uyguladıktan sonra bebeğin davranışlarını kategorize ederken farklı yaş grupları, ortamlar, kültürler çerçevesinde değerlendirilebilecek bir araç olarak sunulmuştur. Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Setinin son versiyonu 1987'de geliştirilmiş ve 90 madde olarak bildirilmiştir(Sümer, 2016: 97).

Uzman araştırmacılar eşliğinde, bakımveren ve bebekleri arasındaki etkileşimin uygun koşullar altında kamera ile kayıt altına alındığı bu gözlemler ortalama iki ile altı saat arası sürmektedir. Alınan kayıtlar daha sonra araştırmacılar tarafından izlenerek 90 madde çerçevesinde bebeklerin davranışlarının sıklığı “düşük”, “orta” ve “yüksek” olmak üzere kategorize edilmektedir. Her bir kategori üçe bölünerek daha sonra her kategori altında toplamda 10 davranış kartı yerleştirilmek üzere toplamda 9 grup oluşturulmaktadır. 1’de çocuğu hiç yansıtmayan davranışlar, 9’da ise çocuğu en iyi yansıtan davranışlar yer almaktadır. Her bir maddenin yer aldığı kategorideki aldığı puan ortaya çıkmaktadır. Bu puanlar hesaplanarak bağlanma güvenliği puanları elde edilmektedir.

2.4. Ebeveyn Bağlanması

Ebeveynler bebeklerinin yaşamında duygusal ve fiziksel katılımlarıyla var olmalarının yanı sıra, bebeğin de bu katılıma tutarlı olarak yanıt vererek ilişki kurması ebeveyn-bebek bağlanmasını oluşturmaktadır (Bourassa vd., 1998). Anne ve baba bebekleri dünyaya geldiğinden itibaren onların her türlü bakımında aktif bir rol sahibi olur ve onlara güvenli bir çevre sunmaya çalışırlar. Sürekli ve tutarlı bir şekilde devam eden bu duygusal iletişim giderek daha da güçlenir ve bağlanmanın temelini sağlar (Merikangas vd., 1998).

Bu bağlanma temeli Bell ve arkadaşlarına (1998) göre üç aşamadan oluşmaktadır; Birinci aşama bebeğin ebeveynle ilk tanışmasıdır. Bu aşamada bebek dünyaya gelir ve önce anne daha sonra babayla olmak üzere ilk ten tene teması kurarlar. Ebeveynler burada bebeklerine karşı yoğun bir ilgi gösterirler. Sıcak fiziksel temaslara

kurarlar ve sürekli olarak göz göze gelerek sevgilerini bebeklerine aktarırlar. Oldukça önemli olan bu temas ve bağ bebeğin doğumundan itibaren ilk 48 saati içermektedir(Bell vd., 1998; Çoban, 2003).

İkinci aşama sahiplenme dönemidir. Bu aşamada anne ve baba bebeklerine karşı yüksek koruma içgüdüsüyle hareket ederler. Bebeklerinin güvenliğini sağlama, fiziksel ihtiyaçlarını karşılama arzusu bu aşamada önem kazanır. Aynı zamanda ebeveynler bebeklerini hayata hazırlama ve onları kötülüklerden koruma kaygısını daha yoğun bir şekilde hissederler. Anne baba olmayı, görev ve sorumluluklarını öğrenirler. Bu aşama genellikle üç gün ve 6 hafta arasında devam eder. Bebek ve ebeveyn arasındaki yoğun, sevgi dolu iletişimin kurulduğu oldukça önemli bir dönemdir (Bell vd., 1998; Çoban, 2003).

Son olarak üçüncü aşama ise bağlanma dönemidir. Anne-baba ile çocuk arasında bu aşamada sarsılmaz, güvenli bir ilişki oluşur. Bebek artık ebeveynlerinden gelen yönergeleri, mimikleri, beden hareketlerini net bir şekilde algılamaya başlar. Özellikle de çocuklar birinci bağlanma objelerinin sesini, göz temasını, varlığını hisseder. Bağlanma objeleri yanlarına geldiğinde iletişimi başlatmak veya sürdürmek için harekete geçmek isterler. Bu durum dışarıdan da fark edilmeye başlanır ve bebeğin yetişkinlik döneminde çevresiyle kurduğu ilişkinin temelinde bile bu dönemde ebeveyniyle kurduğu bağlanma türü yatmaktadır. Bu evre ise genellikle bebek dünyaya geldikten sonraki altı hafta ile sekiz haftalık bir zaman diliminden oluşur (Bell vd., 1998; Çoban, 2003).

2.4.1.Baba Çocuk Bağlanması

Bağlanma kuramının ortaya çıkışı Bowlby tarafından anne bebek özelinde ortaya konmuştur ve uzun yıllar boyunca anne bebek bağlanma düzeyinin öneminden bahsedilmiştir (Goodsell vd., 2010). Alan yazın incelendiğinde anne-bebek üzerine yapılmış çalışmaların, baba-bebek bağlanmasının incelendiği araştırmalara kıyasla daha yoğun olduğu bildirilmektedir(Crugnola vd., 2013; Verhage vd., 2016). Aynı zamanda babanın bebeğinin gelişiminde olan etkisinin öneminden yeteri kadar bahsedilmeyerek annenin ön plana çıkarıldığı görülmüştür (Güleç ve Kavlak, 2013).

Tarihte baba-bebek bağlanmasının ortaya çıkışı Freud'un "Küçük Hans" vakasıyla ortaya konmuştur. Bu vakayla babaların bağlanma sürecindeki rolünün önemine dikkat çekilmiştir (Soysal vd., 2005). Bebeğin dünyaya gözlerini açmasıyla birlikte uzun soluklu ve güçlükle dolu bir dönemin başladığını babalar da en az

anneler kadar hissetmektedir. Hatta babalık duygusunu ilk kez deneyimleyecek olan erkekler, eşlerinin hamilelik sürecinde yaşadıkları birçok duyguyu kendilerinde de gözlemlemişlerdir. “Sempatik gebelik” adı verilen bu süreçte babaların da anne adayları gibi kilolarında artış, diş eti hastalıkları, ruhsal problemler, saç dökülmeleri gibi sıkıntılar yaşadıkları bildirilmiştir (Sevil ve Kavlak, 2003; Brennan vd., 2007). Yani babaların bebekleriyle olan ilişkileri ve babalık rolünü hissetmeleri hamilelik döneminden itibaren başlamaktadır.

Aynı anneler gibi babalar da hamilelik zamanınca bebekleriyle bağlanma ilişkisi kurabilmektedirler. Babalar da bu özel süreci gözlemleyerek, bebeğin yaşama adım atmasıyla birlikte onların bakımını sağlama ve babalık sevgilerini yansıtırma eğiliminde olduğu görülmüştür. Babalık rolünü tam anlamıyla bu dönemde yaşarlar ve bebekleriyle kurdukları ten temasıyla da ilişkileri başka boyuta geçer ve ilk bağ kurulur (Asalioğlu, 2017). Yapılan bir çalışmada babanın babalık rolüne geçişinin hızla gerçekleşmesi için annenin gebelik sürecinde yanında olması büyük önem arz etmektedir. Baba adayının anneye birlikte doktor kontrollerine gitmesi, bebeğinin sağlık durumunu öğrenmesi, kalp sesini işitmesi gibi durumlar babanın da bağ kurmasına yardımcı olabileceği bildirilmiştir (Sevil ve Kavlak, 2003). Righetti vd., (2005) gerçekleştirdikleri bir araştırmada baba adaylarının gebeliğin 3. ve 6. aylar arasındaki bebeklerini USG kontrolü eşliğinde monitör üzerinde gösterilmeden önce ve sonraki durumları incelenmiştir. Babaların bebekleriyle kurdukları bağlanma düzeylerinde monitörde bebeklerin kalp atışlarını duyduktan sonra manidar bir artış tespit edilmiştir.

Babaların çocuklarıyla bağlanmasını artıran bir diğer durum ise değişen dünya düzeniyle birlikte artık kadınların iş hayatında daha fazla rol almasıyla yakından ilgilidir. Annenin yükünün artması, doğumdan belli bir süre sonra tekrardan işine başlaması gibi etkenler babanın da bebeğiyle daha fazla vakit geçirmesine neden olmuştur. Baba artık ev içerisinde daha fazla sorumluluk almaya başlamakla birlikte bebeğinin bakımını üstlenerek baba-bebek bağlanma ilişkisini pozitif yönde etkilemiştir (Fagerskiold, 2008; Premberg, 2008).

Babalar önceden kültürün etkisiyle sadece oyun oynama gibi aktivitelerde yer alırken artık onların her türlü bakımında da yer almaktadır. Önceden korku kültüründe babalar katı kurallar koyan, sinirli bir karakter olarak çocuklarına gösterilirken artık babalar çocuklarının altını değiştirme, banyolarını yaptırma, yemek yedirme, onların duygularını anlama, empati kurma, yol gösterme gibi faktörlerle onların hayatlarında yer almaya başlamıştır. Bu durumun sonucunda ise güvenli baba-çocuk bağlanma

ilişkisi kurulmaya başlanmıştır. Böylelikle artık babalar tarafından da desteklenen çocuklar kendine güveni daha yüksek bireyler olarak yetişmeye başlamıştır (Premberg, 2008).

Baba bebek bağlanmasının hem baba hem de bebek için birçok faydası bulunmaktadır. Babasıyla güvenli bağ kuran çocukların sosyal hayatta daha girişimci, yaratıcı, çevresindeki insanlarla iletişimlerinde daha kuvvetli oldukları görülmüştür. Babalar çocuklarının ruhsal gelişimleri üzerinde pozitif etkiye sahiptir. Aynı zamanda babaların da daha özgüvenli olduğu, benlik algılarının olumlu etkilendiği ve kendi babalarıyla olan bağlarını bile iyileştirdiği bildirilmiştir(Telli ve Özkan, 2016). Diğer bir çalışmada baba-bebek bağlanma ilişkisinin çocukların okul hayatlarında daha başarılı olmalarına ve bilişsel ve sosyal fonksiyonlarında gelişime neden olduğu ortaya konulmuştur (Howard, 2010; Soysal,1999).

Güvenli baba bebek bağlanmasına sahip çocukların ileriki yaşamlarında psikolojik olarak daha güçlü oldukları gözlemlenmiştir. Çocuklar gerçek sevgiyi ebeveynlerinden aldıklarında ileride hayata karşı daha umutlu baktıkları ve mücadeleci tavır sergiledikleri görülmüştür(Güleç ve Kavlak, 2015).

2.5. Baba Katılımı ve Bağlanma

Bebeğin dünyaya gelmesiyle birlikte ebeveynlerin yaşamlarında birçok değişim meydana gelir. Özellikle babalar bebeklerinin dünyaya gelmesiyle birlikte aynı anda birçok duygu yaşarlar. Anne bu duruma alışmaya çalışırken babalar için de bu durum farklı değildir. Bu yüzden babaların da kendini bu yeni düzene kolay bir şekilde adapte sağlayabilmeleri için ebeveyn olma sorumluluğunu kabullendikten sonra en az anne kadar bu sürece dahil olmaları oldukça önemlidir(Çıldır, Karakoç ve Karaca 2014).

Önceden babanın çocuklarının yaşamında anneler kadar aktif bir şekilde rol alması daha sınırlıyken sanayi devrimin etkisiyle anneler de iş hayatında daha kolay bir şekilde yer edinmeye başlamıştır (Mott and Tanfer, 1997; Kuzgun ve Sevim, 2004; Koçacık ve Gökkaya, 2005). Anneler iş, ev ve çocukları ile ilgili pek çok görevi yürütmeye çalışmışlardır ancak zamanla anne ve baba arasındaki denge değişmeye başlamıştır. Bu durum babanın da bu sorumlulukları paylaşmasına neden olmuştur. Özellikle geçmişte bakıldığında 90'lı yıllardan itibaren gelişmiş şehirlerdeki babaların çocuklarının bakımında aktif bir şekilde rol aldığı tespit edilmiştir (O'Connel, 1993).

Babanın bebek bakımına katılımı, ilk yıllarda genellikle annenin yaşamını kolaylaştırmak amacıyla başlasa da görev dağılımı yapmak çiftler arasındaki bağı

güçlendirmiştir. Önceleri babalar bebeklerinin bakımında fiziksel katılım gösterirken zamanla duygusal katılım da göstermeye başlamışlar ve bununla birlikte baba-bebek ilişkisi çok farklı bir boyuta taşınmıştır (Güngörmüş, 2003). Yapılan araştırmalar incelendiğinde babanın bebeklerinin bakımında aktif bir şekilde rol almaya başlaması annelerinin yükünü azaltmasıyla birlikte baba-bebek arasındaki bağın da güçlendiği tespit edilmiştir (Seçer vd., 2007).

Babanın çocuk bakımında rol üstlenmesi çocuğun sosyal gelişimi üzerinde birçok faydası bulunmaktadır. Baba bebeğine karşı ilk sosyal temasını fiziksel aktarımlarla başlatır. Bebeğine dokunur, sarılır, göz teması kurar, jest ve mimiklerini kullanır ve bu şekilde baba bebeğiyle karşılıklı olarak iletişim kurar. Bebek de babanın bu tepkilerini şema olarak kodlayıp duygusal ve fiziksel ihtiyaçları doğrultusunda babaya tepkiler verir ve böylelikle bebek ilk sosyal iletişimi öğrenmiş olur. Bu sayede çocuk ileriki yaşantısında dışadönük, öz saygısı yüksek, kendine güvenen ve cesaretli bir tutum sergilemeye yatkın olmaktadır (Lowdermik and Perry 2004; Nelms, 2004).

Babanın çocuğunun bakımına fiziksel katılımının (alt değiştirme, üstünü giydirme, yemek yedirme vb.) erkek çocuklar üzerindeki etkisi incelendiğinde bilişsel gelişimi artırdığı bildirilmiştir. Bu çocukların zeka seviyesinde artış, problem çözme becerileri yüksek, okul başarılarında pozitif etkiler gözlemlenmiştir(Güngörmüş, 2003).

Baba katılımı ve bağlanma üzerine yapılmış araştırmalara bakıldığında, babalar bebeklerinin bakımına aktif katıldıkları zaman çocuklarıyla güvenli bağ kurdukları, mücadeleci bir tutum sergiledikleri görülmüştür. Ayrıca baba-çocuk arasındaki sevginin kuvvetlendiği, iletişimlerinin arttığı, çocuğun hayatında baba yol gösteren ve destekleyen bir konumda olduğu bildirilmiştir (Demez, 2005).

2.6. Evlilik Doyumu ve Bağlanma

Evlilik; kadın ve erkeğin birlikte hayatlarını birleştirdiği, bireysel yaşamdan aile kurumuna geçişin sağlandığı birliktelikler bütünüdür (Chandrakath, 2015). Evlilik kurumuna geçiş sağlarken çiftlerin hayatında bazı değişiklikler meydana gelir. Bunlar sorumlulukların iki kişi arasında yönetilmesi, ailelerin genişlemesi, hayatın zorluklarına karşı birlikte göğüs gerilmesi olarak bildirilmektedir (Canel, 2007).

Çiftlerin birlikte kurdukları bu hayat yolculuğunda karşılıklı olarak fiziksel, duygusal ve cinsel birliktelik memnuniyeti sağlamaları, evli oldukları süre boyunca sevgi ve huzur dolu ilişki türü benimsemeleri evlilik doyumu olarak adlandırılır(Hamurcu, 2018). Sağlıklı ilişki yaşayan çiftlerin evlilik doyumu yüksek

olmaktadır ve yüksek evlilik doyumu da aile bireylerini etkilemektedir. Özellikle de partnerler arası sağlıklı ilişki çocukların hayatında büyük rol oynamaktadır (Canel, 2007).

Evlilik doyumu ve bağlanma üzerine yapılmış çalışmalar incelendiğinde çiftler arasındaki evlilik doyumu arttıkça baba-bebek arasındaki bağlanma düzeyinde artış gözlemlenmiştir (Soysal vd., 2005). Partnerler sıcak ve sevgi dolu ilişki kurduklarında ve birlikteliklerinden duydukları memnuniyet düzeyi arttıkça çocuklarıyla kurdukları ilişki daha tutarlı, dengeli, güvenli bağ kurmaya yatkın olmaktadır. Aksi durumda ise çiftler arasındaki huzursuzluk, evlilik doyumlarındaki memnuniyet azaldıkça baba-bebek arasındaki bağlanma güvenliği düşük olmaktadır (Donley, 1993). Boyce ve arkadaşlarının (2007) gerçekleştirdikleri bir araştırmada ise anne hamile olduğunu öğrendiği andan itibaren eğer baba adayı ile iletişimde zayıflama varsa ve ilişki memnuniyetleri düşükse, bebek doğduğunda bu durumdan baba ile olan bağlanma türünün etkilendiği bildirilmiştir. Diğer bir çalışmada ise çiftler arasındaki evlilik doyum düzeyi arttıkça babanın çocuğuna karşı ilgisi, davranışları, ilgilenme düzeyi arasında pozitif bir ilişki olduğu ve baba-bebek bağlanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur (Hamurcu, 2018). Guibaldi ve Clemishaw (1985) birlikte gerçekleştirdikleri araştırmada evlilik doyum ölçeği geliştirmişlerdir. Bu ölçeğin beş boyutundan ikisi eş desteği ve ebeveyn-bebek ilişkisi olmakla birlikte ortaya konulan faktör analizi sonuçlarına göre evlilik doyumu ve eş desteği arasında anlamlı bir ilişki olduğu bildirilmiştir.

Babanın çocuğuyla olan ilişkisinde eşin destekleyici tutumu da oldukça önemlidir. Özellikle anne doğum yaptıktan sonra baba yeni bir hayat düzenine adım atar. Bu süreçte bebekler genellikle fiziksel ihtiyaçlarını anneden karşılar. Bunun bir sonucu olarak babanın çocuğuyla kurduğu bağ anneye oranla daha zayıf kalır. Anne bu noktada babaya çeşitli sorumluluklar verdiğinde ve babayı yapabileceğine dair cesaretlendirdiğinde bu babaların çocuklarıyla güvenli bağ kurma olasılıkları daha yüksek olacaktır. Sonuç olarak evlilik doyumu yüksek olan çiftlerin birbirlerini daha çok desteklediği ve bu durumun da paternal bağlanmayı güçlendirdiği düşünülmektedir (Kavlak ve Şirin, 2007; Hazen vd., 2010). Tüm bu araştırmalar göz önüne alındığında evlilik doyumu ve baba-çocuk bağlanma düzeyi arasında ilişki olduğu görülmektedir. Fakat evlilik doyumunu da etkileyen birçok faktör bulunmaktadır.

Evlilik doyumunu etkileyen en önemli değişkenlerden biri “cinsellik” olarak karşımıza çıkmaktadır. Çiftlerin birbirleriyle sağlıklı, düzenli ve tatmin edici seksüel

yaşamlarının olması evliliklerinde doyumunu ve mutlu olma ihtimallerinin artırdığı belirtilmiştir. Fakat çiftlerin cinsel yaşamlarının olmayışı evlilik doyumunu azaltarak boşanma ihtimallerini artırdığı öne sürülmüştür (Hulbert, Apt, Rabehl, 1993). Oggins, Leber ve Veroff (1993) yaptıkları bir çalışmada çiftler arasındaki ilişki doyumunun karşılıklı sevgi duymaları, duygusal ve cinsel olarak tatminkar olmalarıyla yakından ilişki bulunduğunu ortaya koymuşlardır. Cinsellik ülkemizde halen bir tabu olarak görülmesine karşın Türkiye’de Yıldırım (1993) yapmış olduğu bir araştırmada evlilik doyumunu ve düzenli seksüel yaşamın evlilik doyumunu üzerinde belirleyici bir etkisi olduğunu bulmuştur.

Evlilik doyumunu etkileyen diğer bir unsur ise “benlik” olarak karşımıza çıkmaktadır. Çiftlerin kendilerini ve birbirlerini ne ölçüde tanıdıkları, sınırları, karşılıklı olarak istek ve ihtiyaçlarını tanımlamaları, birbirlerine olan toleransları da ilişki doyumunu belirlemektedir (Çelik, 2006). Daniluk (1999) yapmış olduğu araştırmada benlik algısı yüksek olan partnerlerin evlilik doyumunun arttığı bunun sonucunda ise iş hayatında ve seksüel yaşamlarında daha başarılı, mutlu oldukları bildirilmiştir. Diğer bir çalışmada ise düşük benliğe sahip olan çiftlerin evliliklerinde çatışmaların arttığı, şiddetin baş gösterdiği, karşılıklı anlayış, ilgi, alaka ve ilişki doyumunun azaldığı öne sürülmüştür (Murphy ve O’Leary, 1989).

Aile faktörü de evlilik doyumunu önemli düzeyde etkilemektedir. Aile toplumun en küçük birimidir. Çekirdek aile düzeninde bu birimi ebeveynler ve çocuklar oluşturmaktadır. Çocuklar kendi yuvalarını kurduklarında bu aile kavramı genişler ve çiftlerin kendi anne-babalarının da katılmasıyla geniş aile düzenine geçilir (Çelik, 2006). Bizim kültürümüzde bu geniş aile düzenine geçilmesiyle birlikte çiftler ve aileler arasında bazı sorunların görülme olasılığı artmaktadır. Özellikle gelin-damat-kayınvalide faktörü evliliğin kalitesini etkileyen önemli bir unsurdur. Özellikle bu sorunların kadınları daha fazla etkilediği, kayınvalidelerin çocuklarının evliliğine yönelik olumsuz tutum ve inançları çiftler arasındaki gerginliği artırarak evlilik doyumunu zayıflattığı bildirilmektedir (L’abate, 1994). Cowan ve arkadaşları (1985) yapmış oldukları bir araştırmada kayınvalide ve kayınpeder faktörünün çocuklarının yeni bir hayat düzeni kurduklarını, artık onların da ayrı bir aile olduğu algısını kabul etmeyerek, saygı duymamaları sonucunda çiftlerin ilişkilerine müdahil olduklarını bildirmişlerdir. Bu olumsuz müdahalenin de partnerler arası tartışmaya sebep olduğu ve evlilik doyumunu zayıflattığına dikkat çekilmiştir.

Tüm bu sonuçlar göz önüne alındığında evlilik doyumunu etkileyen birçok faktör olmakla birlikte; “aile”, “benlik” ve “cinsellik” ilişki doyumunu sağlayan en önemli üç faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Literatür incelendiğinde bu faktörlerin evlilik doyumuna etki ettiği görülmektedir. Yapılan bazı çalışmalar doğrultusunda (Hosley vd., 2008; Tonguz ve Yılmaz, 2024) evlilik doyumu ve bağlanma düzeyi arasında anlamlı bir ilişki olduğundan dolayı, evlilik doyumunu etkileyen faktörlerin de bağlanma düzeyini dolaylı olarak etkileyeceği düşünülmektedir.

2.7. İlgili Araştırmalar

Bretherton ve Munholland (2008) yapmış oldukları bir araştırmada anne ve babaların güven verici, destekleyici, ılımlı bir sığınak olduklarında bebekler bu duruma yönelik içsel çalışma modeli oluştururlar ve ebeveyn çocuk arasında güvenli bağlanma gerçekleşir. Fakat çocuklar; ebeveynlerini tutarsız, ihtiyaçlarını geciktiren, rahat hissedecekleri bir güvenli üs olarak görmedikleri takdirde güvensiz bağlanma gerçekleştirirler.

Yapılan araştırmalar doğrultusunda babanın bebeklik döneminde kendi babasıyla kurduğu bağlanma türü ve iletişim şekli çocuğuyla olan bağlanmasını da etkilediği öne sürülmektedir (Grimes 2002; İlaslan 2009; Sımsıkı 2011).

Ebeveynlerin evliliklerinde mutlu olmaları, ilişkilerinin kuvvetli olması (Lamb,1997) ve ilişki doyumlarının yüksekliği babaların, çocuklarının bakımında aktif rol almasını etkileyerek katılımlarını artırmaktadır (Bouchard ve Lee,2000; Coiro ve Emery, 1998; Harris vd., 1998; Kelly, 2000; Lamb ve Lewis, 2004).

Bebeklerinin bakımında sorumluluk alan babaların çocukları akademik kariyerlerinde (Biller ve Kimpton, 1997; Harris vd., 1998; Pleck ve Masciadrelli, 2004; Snarey, 1993; Wentzel, 1994; Yeung, Duncan ve Hill, 2000) hızla yükseldikleri, bilişsel fonksiyonlarının artış gösterdiği ve algılama kapasitelerinin genişlediği ortaya konulmuştur (Biller ve Kimpton, 1997).

İran’da evlilikte doyum ve cinsellik üzerine yapılan çalışmalar oldukça sınırlı olmasına rağmen İranlı çiftlerle yapılan bir araştırmada; % 70’e dayanan bir kitle evlilik doyumunun az olmasının en büyük nedenini, cinsel doyumda yaşanan sıkıntılar olduğunu bildirmiştir(Rahmani vd., 2009).

Yapılan araştırmalarda; baba katılımının yüksek olması çocukların karakter gelişimi ve(Biller ve Kimpton, 1997) öz benliği(Biller ve Kimpton, 1997; Pleck ve Masciadrelli, 2004) üzerinde manidar düzeyde pozitif ilişki vardır. Aynı zamanda

babaların olumlu rol model olması, katılımlarının artması taktirde çocuklarının cinsel kimlik gelişimleri üzerinde olumlu etkisi vardır(Biller ve Kimpton, 1997; Rekers, 1982).Bununla birlikte babalar çocuklarıyla duygusal katılım gerçekleştirdiklerinde ileride suça bulaşma oranlarının azaldığını ortaya koymuştur(Pleck & Masciadrelli, 2004).

Franz vd., (1991) ilgili, duygusal ve fiziksel katılımı yüksek babaların ileride yuva kurduklarında eşleriyle evlilik doyumlarının yüksek olduğu, daha mutlu bir yaşam sürdükleri bildirilmiştir(Pleck & Masciadrelli, 2004).

Soysal vd., (2005) tarafından gerçekleştirilen araştırmada, baba çocuk bağlanmasında annenin rolünün de oldukça önemli olduğu bildirilmiştir. Anne ve baba arasındaki uyum, birlikte ilişki yürütmekten duydukları keyif ve doyum; babanın çocuğuna karşı daha ilgili olmasını sağlarken baba-bebek arasındaki paternal bağlanmayı artırdığı tespit edilmiştir. Benzer bir diğer araştırmada huzur dolu ve sağlıklı yürütülen ebeveyn ilişkilerinde baba bebeğinin bakımına daha çok katıldığı, annenin bebeğine olan sorumlulukları paylaştığı belirlenmiştir(Başbakkal, 1999).

Billler (1993) çevresiyle iletişimi güçlü, pozitif, merak duygusu yüksek çocukların babaları incelendiğinde bu özellikleri taşıdığı ve çocuklarının bilişsel gelişimine katkı sunduğu ortaya konulmuştur. Babanın özellikle bebeğinin doğumundan 12. aya kadar geçen süre zarfı boyunca fiziksel ve duygusal katılım sağlaması baba-çocuk arasındaki güvenli bağlanmayı sağladığı tespit edilmiştir(Soysal vd., 2005).

Bakınay ve Çüntay (2010) yaptıkları bir çalışmada; babalar çocuklarının bakımına yalnızca fiziksel katılım sağlamayıp özellikle duygusal katılım da sağladıklarında psikolojik olarak sağlıklı, topluma yararlı bireyler olarak yetiştikleri ortaya konmuştur. Hatta bu durumun baba üzerindeki faydaları da açıklanmıştır. Bebekler babalarının empatik, hassas, duygusal taraflarının gelişimine katkı sağlamıştır. Aynı zamanda babanın çocuk bakımına katılımı annenin kendini anlaşılmiş hissetmesine, yükünün paylaşılmasına, daha mutlu birlikteliğin sağlanmasına yol açmıştır.

Demirbağ ve arkadaşları (2020) yaptıkları bir araştırmada 110 baba ve onların 0-12 ay aralığına sahip bebeklerin, %65,6'sı küçüklükten itibaren babaları tarafından şiddete maruz kalarak sağlıksız ve olumsuz ilişki kurulması sonucu baba-çocuk bağlanma güvenliğinin olumsuz etkilendiği ortaya konulmuştur. Ayrıca baba ve çocuk arasındaki bağlanma güvenliği yükseldikçe ilişki doyumunun da aynı doğrultuda artış gösterdiği tespit edilmiştir.

Hamurcu (2018) ilişki memnuniyeti ve baba-bebek bağlanmasını konu aldığı araştırmasında ilişki doyumu yükseldikçe partnerler birbirleriyle daha hoşgörülü, anlayışlı, destekleyici ve sevgi dolu beraberlik kurmakla birlikte baba-bebek arasındaki bağlanma güvenliği puanlarının da manidar bir artış gösterdiği öne sürülmüştür.

Sevil ve Özkan (2007) bir çalışmada bebeğin doğumundan 12 aylık süre zarfına kadar olan süreçte babanın bebeğinin bakımını eşinin de desteğiyle omuzlaması, nitelikli vakitler oluşturması, bebeğini duygusal olarak doyurması gibi faktörler paternal bağlanmayı artırdığını ortaya koymuştur(Woodworth ve ark. 1996).

Dinç (2014) yaptıkları araştırmada baba ve bebeğin birlikte gerçekleştirdikleri aktiviteden zevk alması, bebeğinin altını değiştirmesi, yemek yedirmesi, banyo yaptırması, eşi ile evin ve çocuklarının sorumluluğunu üstlenmesi gibi etkenler annenin yükünü azalttığından dolayı hem çiftler arasındaki doyumu artırırken hem de paternal bağlanmayı güçlendirmektedir(Sımsıkı 2011; Şen, 2007).

Baba çocuk arasındaki bağın güçlenmesinde aracı rol oynayan kişi annedir. Eğer ki anne bu bağın kurulmasında olumlu bir rol oynar, baba ve çocuk arasındaki sevgi dolu ilişkinin oluşmasında yardımcı olursa, ebeveynler arası doyum yükselmekle birlikte babanın bebeğinin bakımına katılım isteğinin arttığı tespit edilmiştir(Dinç, 2014).

Yapılan araştırmada babanın çocuğuyla kaliteli zaman çerçevesinde etkinlikler gerçekleştirmesi, göz ve beden teması içerisinde yakın ilişkiler kurması baba ve bebek arasındaki güvenli bağlanmayı sağlarken baba da çocuğunu duygusal olarak destekleyerek bakımını gerçekleştirmeye hevesli olmaktadır(Tüzün ve Sayar, 2006; Sevil ve Özkan, 2009). Bu durumun sonucunda güvenli bağlanan bebekler çevresiyle daha yapıcı, iletişim kurmakta çekingenlik göstermeyen bireyler olarak yetişmektedir(Biller, 1993;Sevil ve Özkan, 2009). Ayrıca baba-bebek bağlanması güven temeline dayanan ilişkilerde olumsuz duygulanımların azaldığı, bebeklerin yetişkin olma süreçlerinde dünyaya daha güven dolu baktıkları öne sürülmüştür(Kuzucu, 2011).

Gerçekleştirilen diğer araştırmalarda erkeklerin, babalık yolculuğundaki süreçleri kendi babalarıyla kurdukları bağlanma türüyle yakından ilgilidir. Kendi çocukluk döneminde babalarıyla iyi anıları olmayan, bağlanma güvenliği zayıf olan yetişkin babalar; ebeveyn oldukları zaman çocuklarıyla daha sevgi dolu ilişki kurmaya çalıştıkları bildirilmiştir. Aynı zamanda çocuklarının bakımında bizzat görev almak istedikleri gözlemlenmiştir(Harrington vd., 2011;Ferketich & Mercer, 1995; Feldman, 2000).

3. YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve verilerin analizi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Evlilik doyumu, babaların 12-36 aylık bebeklerinin bakımına katılımı ve baba-çocuk bağlanması arasındaki ilişkilerin incelendiği bu çalışma, tarama modelinde kesitsel bir çalışmadır. Tarama modeli geçmişte veya şundaki olguyu tasvir eden, kişide istendik tutumların oluşmasını sağlayan süreçlerin bütününe denir. En az iki değişken veya ikiden fazla değişken arasındaki dönüşümü ortaya koyan araştırma modeline ise ilişkisel tarama modeli denir(Karasar, 2011).

3.2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 2022-2023 yılları arasında Gaziantep, Adana ve Osmaniye illerinde ikamet eden 217 baba ve 12-36 ay aralığındaki çocukları oluşturmuştur. Araştırmaya dahil olan baba-çocuk çiftlerine ölçüt örnekleme ve kartopu örnekleme yöntemleri birlikte kullanılarak ulaşılmıştır. Ölçüt örnekleme yöntemi; araştırmacının örnekleme için önceden belirlediği özelliklere sahip olan kişi, nesne, olay vb. hususlardan oluşabilmektedir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel 2020). Araştırmada, çocukların 12-36 ay aralığında yer alıyor olması, babaların psikolojik hastalıklarla ilgili herhangi bir tanı almamış olmaması, kronik rahatsızlığının veya engelinin bulunmaması ve bebeklerin de ciddi bir sağlık sorununun olmaması (fiziksel engel, epilepsi vs.) ölçüt olarak alınmıştır. Araştırmanın örneklemini oluşturmak ve baba-bebek çiftlerine ulaşmak amacıyla öncelikle il Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlı anaokullarına, Çukurova Üniversitesi, Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Hasan Kalyoncu Üniversitesinin çalışanlarına ulaşılmıştır. Eş zamanlı olarak çalışmada kartopu örnekleme yönteminden de yararlanılarak örnekleme büyüklüğü artırılmıştır. Böylelikle araştırmaya katılan babalardan, örnekleme ölçütlerine uygun olan kendi tanıdıkları diğer babalara araştırmayı tanıtmaları ve katılmaları hususunda ikna etmeleri istenmiştir. Tüm bu süreçler sonunda 217 baba-çocuk çiftine ulaşılmıştır.

Araştırmada baba-çocuk bağlanmasında önemli bir etken olduğu düşünülen sosyodemografik özelliklerin belirlenmesi amacıyla demografik bilgi formu(EK3)

kullanılmıştır. Babanın doldurması istenen formun içeriğinde babanın yaşı, hane geliri, eğitim durumu, bebek cinsiyeti vb. ilişkin sorular yer almaktadır. Demografik Bilgi Formundan katılımcılara ilişkin elde edilen bilgiler Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Çalışma Grubuna İlişkin İstatistikler

Değişkenler	Grup	N	%	X	SS
Baba Yaşı				35.30	5.332
Hane Geliri				17450.72	16263.605
Baba Eğitim Durumu	İlkokul	5	2.3		
	Ortaokul	14	6.4		
	Lise	52	23.6		
	Ön Lisans	23	10.5		
	Lisans	85	38.6		
	Yüksek Lisans	30	13.6		
	Doktora	8	3.6		
Bebek Cinsiyeti	Kız	116	53.4		
	Erkek	101	46.5		

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan bebeklerin %53.4’ü (116) kız, %46.5’i (101) ise erkektir. Araştırmaya katılan babalara ait demografik bilgiler incelendiğinde, babaların yaş ortalamasının 35.30 olduğu görülmektedir. Aylık hane gelirinin ortalamasının 17450.72₺ olduğu tespit edilmiştir. Araştırmaya katılan babaların eğitim durumları incelendiğinde katılımcıların büyük çoğunluğunun lise ve üstü eğitim düzeyine sahip olduğu görülmektedir.

3.3. Veri Toplama Yöntem ve Araçları

Bu araştırmada baba ile çocuk arasındaki bağlanma güvenliğini değerlendirmek amacıyla “Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti”, babaların evlilik doyumlarını değerlendirmek amacıyla “Evlilik Doyum Ölçeği” ve babaların 12-36 aylık çocuklarının bakımına katılımını değerlendirmek amacıyla “Babaların Çocuk Bakımına Katılım Ölçeği (1-3 Yaş)” kullanılmıştır. Aşağıda kullanılan bu ölçme araçlarına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.3.1. Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti (EK4)

Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti (BDSS), bebeklerin ve küçük çocukların birincil bakım verenlerle etkileşimleri sırasında gözlemlenen davranışlarını

tanımlayan 90 ifadeden oluşmaktadır. Ölçme aracı ilk olarak Waters ve Deane (1985) tarafından 100 maddeden oluşan bir set olarak geliştirilmiştir. Ancak bu çalışmada da kullanılan BDSS, Waters (1987) tarafından madde sayısı azaltılarak ve ifadeler yeniden biçimlendirilerek 90 maddelik yeni versiyona dönüştürülmüştür (Akt. Waters, 1995). Setteki maddeler, 2 ila 6 saatlik bir süre boyunca gerçekleştirilen ev gözlemlerinde çocuğun bakıcıya ilişkin güven temelli davranışının kapsamlı bir karakterizasyonunu sağlamak amacıyla oluşturulmuştur (Waters, 1995). Bağlanma davranışları sınıflandırma setinin Türkçe uyarlaması Sümer vd. (2016) tarafından yapılmıştır. Çocukların bağlanma güvenliği puanlarının ortalaması .23 (SS = .19) ve bağımlılık puanının ortalaması -.06 (SS = .20) olarak bulunmuştur(Sümer vd., 2016).

Çoğu Q sette olduğu gibi, BDDS’de de maddeler sabit bir dağılım kullanılarak kategorilere atanmaktadır. Gözlem yapan araştırmacılar ilk olarak BDSS maddelerini çocuğun “en sık yaptığı”, “orta sıklıkta yaptığı” ve “hiç yapmadığı” davranışlar olarak üç gruba ayrılmaktadır Ardından her grup kendi arasında tekrar üçe bölündükten sonra toplamda 9 grup oluşturulmaktadır. 1’de çocuğu tanımlamayan davranışlar ve 9’da çocuğu tanımlayan davranışlar olmak üzere dokuz grubun altına 10’ar madde olacak şekilde ayrıştırılmaktadır. Her bir maddenin yer aldığı grupta aldığı değer maddenin puanı olarak kabul edilir. Elde edilen bu puanlar, Waters (1995)’ın uzman grubunun değerlendirmesiyle oluşturulmuş olan ve güvenli çocuğu temsil eden “ideal” ölçütlerle karşılaştırılmaktadır. Böylece her bir çocuk için bağlanma güvenliği puanları elde edilmektedir. Uzmanların belirlediği ideal çocuk puanı ile çocuğun puanı arasındaki korelasyon çocuğun güvenli bağlanma düzeyini temsil etmektedir. Her çocuğun aldığı puanlar ise -1 ile +1 arasında değişmektedir. Daha yüksek puanlar (“1” e yaklaşan puanlar) çocuğun görece daha yüksek güvenli bağlanmaya sahip olduğunu ifade etmektedir.

3.3.2. Evlilik Doyum Ölçeği (EDÖ) (EK5)

Evli çiftlerin evlilik doyumlarını değerlendirmek hedefiyle kullanılan bu ölçek Çelik ve Yazgan-İnanç (2009) tarafından geliştirilmiştir. 5’li likert tipi derecelendirmeye sahip olan EDÖ, 13 maddeden oluşmaktadır. Evli çiftlerin her maddeyi 1 (bana hiç uygun değil) ile 5 (bana tamamen uygun) arasında değerlendirip, puanlamaları beklenmektedir. Aile, cinsellik ve benlik olmak üzere üç alt faktörden oluşan ölçeğin açıkladığı toplam varyansın 49.23 olduğu bilinmektedir. Ölçekten en yüksek 65 puan alınmakla birlikte bu puan evlilik doyumunun yüksek olmasının bir

göstergesidir. Aynı zamanda ölçekten en düşük 13 puan alınabilmektedir. Ölçeğin Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı aile, cinsellik ve benlik alt ölçekleri için sırasıyla .83, .81 ve .75 olarak hesaplanırken, test tekrar test analizleri ile elde edilen güvenilirlik katsayıları sırasıyla .80, .83 ve .74 olarak bulunmuştur.

3.3.3. Babaların Çocuk Bakımına Katılım Ölçeği (1-3 Yaş) (EK6)

Babaların 12-36 aylık çocuklarının bakımına katılımını ölçmek amacıyla kullanılan bu ölçek Eti vd. (2022) tarafından geliştirilmiştir. 5'li Likert tipi derecelendirmeye sahip olan bu ölçek 18 maddeden oluşmaktadır. Babaların her maddeyi 1 (hiçbir zaman) ile 5 (her zaman) arasında değerlendirip, puanlamaları beklenmektedir.

Ölçek bakım ile destek ve yardım olmak üzere iki faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin açıkladığı toplam varyansın 56.58 olduğu bildirilmektedir. Ölçeğin Cronbach's Alpha iç tutarlılık katsayısı bakım ve destek ile yardım faktörlerine ilişkin hesaplanan güvenilirlik katsayısı .86 olarak bulunmuştur.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri toplama süreci 2022-2023 yılında gerçekleştirilmiştir. Araştırmada veri toplama sürecinde takip edilen aşamalar şu şekildedir:

Veri toplama sürecine başlamadan önce etik kurul onayı alınmıştır. Araştırmanın verileri 121K470 numaralı Tübitak 1001 projesi kapsamında Nisan 2022 ve Ocak 2023 tarihleri arasında toplanmıştır. Bu amaçla öncelikle aileler belirlenerek projenin amacı ve ev ziyaretlerinin süreci hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Bilgilendirmede ev ziyareti sırasında televizyonun açılmaması, çocuğa uzun süre telefon verilmemesi, evde baba ve çocuk dışında kimsenin olmaması, baba ve çocuğun günlük rutinlerine devam etmeleri, gözlem sürecinin iki saat süreceği, gözlem anında birkaç yapboz ve peluş oyuncak verileceği bilgisi babalar ile paylaşılmıştır. Ayrıca babalar ev gözleminin kamera ile kayıt altına alınacağı ve kayıtların proje ekibi dışında kimse tarafından gözlenmeyeceği konusunda bilgilendirilmiştir. Daha sonra araştırmaya katılmayı kabul eden babalarla ziyaret günü planlanmış ve gitmeden tekrar baba aranarak uygun olup olmadıkları netleştirilmiştir. Babalardan ev ziyaretleri için randevu alırken randevunun çocukların uyku saatleri dışında bir zaman diliminde olması hususuna dikkat edilmiştir. Araştırmaya ikiz olan çocuklardan sadece biri dahil edilmiştir.

Planlanan gün ve saatte iki proje bursiyeri ev ziyaretini gerçekleştirmiştir. Gözleme başlarken buzların kırılması amacıyla baba ve çocuğu ile kısa bir sohbet edilmiştir. Sohbetin ardından baba-çocuk çifti günlük rutinlerine devam etmişlerdir. Bu süreçten sonra gözlemciler hiçbir şekilde baba-çocuk iletişimine ilişkin sürece müdahale etmemişlerdir. Sadece süreç içinde baba ve çocuğun gerçekleştirmesi gereken görevler verilirken iletişim kurulmuştur. Gözlemci yanında götürdüğü materyallerden ilk olarak kuklayı, sonrasında gelişimsel açıdan çocuğun tamamlamakta zorlanacağı düzeyde bir yapbozu babaya vererek çocuğuyla tamamlamasını istemiştir. Daha sonra babalara Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Setinde yer alan ve ziyaret sürecinde gözlemlenmesi mümkün olmayan 10 soru sorulmuş ve yanıtları kayıt altına alınmıştır. Gözlemin sonlarına doğru ise babaya ölçekler dağıtılarak doldurması talep edilmiştir.

2 saat sürmesi planlanan ev ziyaretlerinde puanlama güvenilirliğini arttırmak amacıyla gözlemler video kamera ile kayıt altına alınmıştır. Kamera ile gözlem kaydına kapının açılma anı ile başlanmış ve evden ayrılıncaya kadar kayda devam edilmiştir. Gözlem video kayıtları ortalama 90-120 dakika sürmüştür. Gözlem sonunda gözlemciler destekleri için babalara teşekkür edip çocuklara küçük birer hediye vererek (kitap, oyuncak araba gibi) evden ayrılmıştır. Gözlemlerin ardından video kayıtları BDSS değerlendirme konusunda eğitim almış iki bursiyer tarafından izlenmiş ve “Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti” kullanılarak kodlayıcı güvenilirliği sağlanana kadar deşifre edilmiş ve puanlanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Baba ile çocuk arasındaki bağlanma güvenliğini değerlendirmek amacıyla iki bağımsız kodlayıcı 2 saat süren ev gözlemine ait video kayıtlarını izlemişlerdir. Hemen ardından 90 maddeden oluşan bağlanma davranışları sınıflandırma setini temel alarak çocukların davranışlarını düşük, orta, yüksek olmak üzere üçe ayırmıştır. Ardından her grup kendi arasında tekrar üçe bölünmüş ve toplamda 9 grup oluşturulmuştur. Çocuğu tanımlamayan davranışlar 1 puan oluşturan grupta ve çocuğu en fazla tanımlayan davranışlar 9 puan oluşturan grupta yer almıştır. Her bir grubun altında 10 madde olacak şekilde 90 madde tek tek analiz edilmiştir. Her bir maddenin yer aldığı grup aynı zamanda maddenin değer puanı olarak kabul edilerek toplam puanlara ulaşılmıştır. Toplam puanlar ile çocuğun bağlanma güvenliği puanı elde edilmiştir.

Videolar kodlanmadan önce, kodlayıcılar proje içerisindeki bir uzman tarafından Q Set Metodolojisi Eğitimi almışlardır. Bu eğitim sürecinde uzman tarafından

belirlenen hedef videolar, 4 kodlayıcı tarafından birlikte analiz edilmiştir. Videoların kodlanması sonucu 0,75 ve üzeri uyum sağlanana kadar bu süreç tekrar etmiştir ve uzman tarafından hesaplamalar yapılmıştır. Uyumun sağlanamadığı maddeler üzerinde ise kodlayıcılar uzman eşliğinde toplantılara katılmışlardır. Toplantı sonrasında süreç içerisinde dikkatten kaçan hususlar temel alınarak Q set eğitiminin koşullarına uygun bir şekilde birbirlerinden bağımsız olarak kodlayıcılar tarafından tekrar analiz edilmiştir. Bu şekilde proje içerisindeki tüm videolar kodlayıcı uyumları sağlanacak şekilde kodlanmış ve analizlerde yerini almıştır.

Daha sonra evlilik doyumu, babaların çocuk bakımına katılımı ve baba çocuk bağlanma güvenliği arasındaki ilişkide öncelikle bütün veriler SPSS paket programına aktarılmıştır. Araştırmada, babaların ve çocuklarının demografik özellikleri ile araştırmada kullanılan değerlendirme araçları tanımlayıcı özelliklerini ortaya koymaya yönelik olarak tepe değer, ortanca, ortalama, standart sapma, çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiştir. Araştırma soruları doğrultusunda, değişkenler arasındaki ilişkileri incelemek için Spearman-Brown Sıralı Farklar korelasyon analizi; evlilik doyumu ve baba katılımının baba-çocuk bağlanma güvenliğini ne ölçüde yordadığını belirlemek için çoklu doğrusal regresyon analizi yapılmıştır. Tüm bu analizlerden elde edilen sonuçlar bulgular başlığında sunulmuştur.

4.BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA

Bu araştırmada, 12-36 aylık çocuklarda babaların çocuk bakımında evlilik doyumu ile baba katılımının alt boyutlarıyla birlikte ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın bulguları iki başlık altında sunulmuştur. İlk bölümde betimsel analizlere yer verilmiştir. İkinci bölümde ise araştırma soruları doğrultusunda ulaşılan bulgular ele alınmıştır.

4.1.Tanımlayıcı İstatistiklere İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmada yer alan bağımlı ve bağımsız değişkenler ile faktörlerin toplam puanları hesaplanarak, toplam puanların normalliğine ilişkin merkezi eğilim ölçüleri, çarpıklık ve basıklık katsayıları ile incelenmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Tanımlayıcı İstatistiklere İlişkin Bulgular

Değişken	Tepedeğer	Ortanca	L17	SS	Çarpıklık	Basıklık
Bağlanma Güvenliği	.43	.52	.40	.18	1.962	.327
Evlilik Doymu						
Aile	25	22	20.83	4.64	-1.341	1.491
Benlik	15	14.5	12.80	2.97	-1.427	1.477
Cinsellik	25	23	22.01	3.39	-1.945	5.813
Baba Katılımı						
Bakım Verme	40	29	29.04	6.74	-.227	-.389
Destek ve Yardım	50	45	43.61	5.58	-1.183	2.247

Bağlanma güvenliği değişkenine yönelik tanımlayıcı istatistikler incelendiğinde çocukların babalarına bağlanma güvenliği puanları ortalamasının 0.40 (ss = .18) görülmektedir. Bu bulgular, katılımcıların nispeten yüksek düzeyde baba-çocuk bağlanma güvenliğine sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca bağlanma güvenliği değişkenine ilişkin merkezi eğilim ölçülerinin birbirine yakın olmaması, çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde ± 1.5 aralığında olmadığı için toplam puanların normal dağılım göstermediği söylenebilir.

Araştırmaya katılan katılımcıların evlilik doyumu puan ortalamaları 55.84 (ss = 7.55) olarak tespit edilmiştir. Evlilik doyumu için alınabilecek puanlar en düşük 31 en yüksek 65 olduğu göz önünde bulundurulduğunda katılımcıların nispeten yüksek düzeyde evlilik doyumuna sahip olduğu söylenebilir. Evlilik doyumu toplam puanlarına ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayıları incelendiğinde sırasıyla -.966 ve .505 olduğu; bu nedenle evlilik doyumu değişkeninin normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Evlilik

doyumunun “aile” alt boyutuna ilişkin toplam puanlar incelendiğinde tepedeğer, ortanca ve aritmetik ortalama sırasıyla 25, 22 ve 20.83 olup, çarpıklık katsayısı -1.341 ve basıklık katsayısı 1.491 olarak hesaplanmıştır (ss = 4.64). Merkezi eğilim ölçülerinin birbirine yakın olması ve çarpıklık-basıklık katsayılarının ± 1.5 aralığında olması nedeniyle aile boyutu toplam puanlarının normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Evlilik doyumunun “benlik” alt boyutuna ilişkin toplam puanlar incelendiğinde tepedeğer, ortanca ve aritmetik ortalama sırasıyla 15, 14.5 ve 12.8 olup; çarpıklık katsayısı -1.427 ve basıklık katsayısı 1.477ş olarak hesaplanmıştır (ss = 2.97). Merkezi eğilim ölçülerinin birbirine yakın olması ve çarpıklık-basıklık katsayılarının ± 1.5 aralığında olmasından dolayı “benlik” alt boyutuna ilişkin toplam puanların normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Evlilik doyumunun “cinsellik” alt boyutuna ilişkin toplam puanlar incelendiğinde tepedeğer, ortanca ve aritmetik ortalama sırasıyla 25, 23, ve 22.01 olup; çarpıklık katsayısı -1.945 ve basıklık katsayısı 5.813 olarak hesaplanmıştır (ss = 3.39). Merkezi eğilim ölçülerinin birbirine yakın olmasına karşın çarpıklık-basıklık katsayılarının ± 1.5 değer aralığının dışında olması nedeniyle cinsellik toplam puanlarının normal dağılım göstermediği söylenebilir.

Araştırmaya katılan katılımcıların baba katılımına ilişkin toplam puanlar incelendiğinde tepedeğer, ortanca ve aritmetik ortalama değerleri sırasıyla 90, 73 ve 72.73 olup; çarpıklık katsayısı -.574 ve basıklık katsayısı .548 olarak hesaplanmıştır (ss = 11.30). Merkezi eğilim ölçülerinin birbirine yakın olması ve çarpıklık-basıklık katsayılarının ± 1.5 aralığında olması nedeniyle baba katılımı toplam puanlarının normal dağılım gösterdiği söylenebilir. Baba katılımı alt faktörlerinden “bakım verme” alt boyutuna ilişkin toplam puanlar incelendiğinde tepedeğer, ortanca ve aritmetik ortalama değerleri sırasıyla 40, 29 ve 29.04 olup, çarpıklık katsayısı -.227 ve basıklık katsayısı -.389 olarak hesaplanmıştır (ss = 6.74). Merkezi eğilim ölçülerinin birbirine yakın olması ve çarpıklık-basıklık katsayılarının ± 1.5 aralığında olması nedeniyle “bakım verme” toplam puanlarının normal dağıldığı söylenebilir. Baba katılımının “destek ve yardım” alt boyutuna ilişkin toplam puanlar incelendiğinde tepedeğer, ortanca ve aritmetik ortalama sırasıyla 50, 45 ve 43.61 olup, çarpıklık katsayısı -1.183 ve basıklık katsayısı 2.247 olarak hesaplanmıştır (ss = 5.58). Merkezi eğilim ölçülerinin birbirine yakın olmasına karşın çarpıklık-basıklık katsayılarının ± 1.5 aralığında olmaması nedeniyle “destek ve yardım” toplam puanlarının normal dağılım göstermediği ifade edilebilir.

4.2. Evlilik Doyumu ile Baba Katılım Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Araştırmanın ilk problemi olan “evlilik doyumu ile baba katılımı arasında ilişki var mıdır?” sorusuna yanıt aramak için korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. Değişkenlerin bir kısmı normal dağılım göstermediği için Spearman-Brown Sıra Farkları korelasyon katsayısı uygulanmış ve analiz sonuçları Tablo 3’de gösterilmiştir.

Tablo 3. Evlilik Doyumu ve Baba Katılımı Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Dair Korelasyon Sonuçları

Değişken	1	2	3	4	5
Evlilik Doyumu					
1. Aile	.031	.067	1		
2. Benlik	.031	.096		1	
3. Cinsellik	.299**	.287**	.490**	.096	1
			.098		
Baba Katılımı					
4. Bakım verme	1				
5. Destek ve Yardım	.688**	1			
M	29.05	43.62	20.83	12.80	22.01
SD	6.8	5.6	4.6	3.0	3.4

$p < .05^*$, $p < .01^{**}$

Tablo 3 incelendiğinde baba katılımın alt boyutlarından “bakım verme” ile destek ve yardım arasında pozitif yönlü, yüksek düzeyde ve manidar anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=.688$, $p<.01$).

Baba katılımı ile evlilik doyumu arasındaki ilişki/ler incelendiğinde ise baba katılımının “bakım verme” alt boyutu ile evlilikte doyumunun “aile” alt boyutu arasında anlamlı bir ilişki olmadığı saptanmıştır ($r=.031$, $p>.05$). Benzer şekilde baba katılımının “bakım verme” alt boyutu ile evlilikte doyumunun “benlik” alt boyutu arasında da anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir ($r=.031$, $p>.05$). Diğer korelasyonlardan farklı olarak baba katılımının “bakım verme” alt boyutu ile evlilikte doyumunun “cinsellik” alt boyutu arasında pozitif yönlü, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.299$, $p<.01$). Benzer şekilde baba katılımının “destek ve yardım” alt boyutu ile evlilikte doyumunun “cinsellik” alt boyutu arasında da pozitif yönlü, düşük düzeyde ve anlamlı bir ilişki bulunmaktadır ($r=.299$, $p<.01$). Bununla birlikte baba katılımının

“destek ve yardım” alt boyutu ile evlilikte doyumunun “aile” ve “benlik” alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (aile $r=.031$, $p>.05$; benlik $r=.031$, $p>.05$).

4.3.Evlilik Doyumu ile Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Araştırmanın ikinci problemi olan “Evlilik doyumunu ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında ilişki var mıdır?” sorusuna ilişkin bulgular bu alt başlık altında değerlendirilmiştir. Bu amaca yönelik olarak baba-çocuk bağlanma güvenliği ve evlilik doyumunun “cinsellik” alt boyutu normal dağılım göstermediği için Spearman-Brown Sıralı Farklar korelasyon analizine ilişkin bulgular Tablo 4’teki gibidir.

Tablo 4. Evlilik doyumunu ile baba-çocuk bağlanma güvenliği değişkenlerine ilişkin korelasyon tablosu

Değişken	1	2	3	4
Evlilik Doyumu				
1. Aile	1			
2. Benlik	.490**	1		
3. Cinsellik	.098	.174	1	
Bağlanma Güvenliği	.022	-.014	.047	1
M	20.83	12.80	22.05	.40
SD	4.6	3.0	3.4	.18

$p<.05^{**}$

Tablo 4 incelendiğinde evlilik doyumunun “benlik” ile “aile” alt boyutları arasında pozitif yönlü, orta düzey ve anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($r=.490$, $p<.01$). Bunun yanında evlilik doyumunun alt faktörlerinden “aile” ve “benlik” alt boyutları ile baba-çocuk bağlanması arasında istatistiksel olarak istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir (aile $r=.022$, $p>.05$; benlik $r=-.014$, $p>.05$). Benzer şekilde evlilik doyumunun “cinsellik” alt boyutu ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında da anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı görülmektedir ($r=.047$, $p>.05$).

4.4.Baba Katılımı ile Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Bulgular

Araştırmanın üçüncü problemi olan “Baba katılımı ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında ilişki var mıdır?” sorusuna ilişkin bulgular bu alt başlık altında

değerlendirilmiştir. Bu amaca yönelik olarak baba-çocuk bağlanma güvenliği ve baba katılımının “destek ve yardım” alt boyutu normal dağılım göstermediği için Spearman-Brown Sıralı Farklar korelasyon analizine ilişkin bulgular Tablo 5’teki gibidir.

Tablo 5. Baba Katılımı ile Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliği Değişkenlerine İlişkin Korelasyon Tablosu

Değişken	1	2	3
Baba Katılımı			
1.Bakım Verme	1		
2.Destek ve Yardım	.688**	1	
Bağlanma Güvenliği	-.001	-.007	1
M	29.05	43.62	.40
SD	6.8	5.6	.18

$p < .01^{**}$

Tablo 5 incelendiğinde baba katılımının alt boyutlarından biri olan “bakım verme” ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı görülmektedir ($r = -.001$, $p > .05$). Bunun yanında baba katılımının “destek ve yardım” alt boyutu ile baba-çocuk istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır ($r = -.007$, $p > .05$).

4.5.Evlilik Doyumu ve Baba Katılımının Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliğini Yordamasına Yönelik Bulgular

Araştırmanın son problemi olan “Evlilik doyumu ve babaların çocuk bakımına katılımı birlikte baba-çocuk bağlanma güvenliğini anlamlı bir şekilde yordamakta mıdır?” sorusuna ilişkin bulgulara bu alt başlık altında yer verilmiştir. Bu amaca yönelik olarak gerçekleştirilen çoklu regresyon analizine ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Yordayıcı değişkenlerle bağımlı değişken arasındaki ikili ve kısmi korelasyonlar incelendiğinde Baba katılımının “bakım verme” alt boyutu ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin olmadığı ($r = .01$) ve baba-çocuk bağlanma güvenliği değişkeni kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r = -.018$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Baba katılımının “destek ve yardım” alt boyutu ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmadığı ($r = .03$) ve baba-çocuk bağlanma güvenliği değişkeni

kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r=.28$ olarak hesaplandığı görülmektedir.

Tablo 6. Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliğinin Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	SH _B	β	T	p	İkili r	Kısmi R
Sabit	.370	.155		2.391	.018		
Evlilik Doyumu							
1.Aile	.000	.004	-.005	-.062	.950	-.037	-.005
2.Benlik	-.004	.006	-.065	-.743	.459	-.064	-.055
3.Cinsellik	.002	.004	.037	.491	.624	.037	.036
Baba Katılımı							
3.Bakım verme	-.001	.003	-.023	-.241	.810	.008	-.018
	.001	.004	.037	.383	.702	.027	.028
.DestekveYardım							
R=0.081	R ² =.007						
F _(5,190) =.244	p=.942						

Evlilikte doyumun “aile” alt boyutu ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişkinin bulunmadığı ($r=-.04$) ve baba-çocuk bağlanma güvenliği değişkeni kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r=-.005$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Evlilikte doyumun “benlik” alt boyutu ile baba-çocuk güvenliği arasında istatistiksel olarak bir ilişkinin bulunmadığı ($r=-.06$) ve baba-çocuk bağlanma güvenliği değişkeni kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r=-.055$ olarak hesaplandığı görülmektedir. Son olarak Evlilikte doyumun “cinsellik” alt boyutu ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında istatistiksel olarak bir ilişkinin bulunmadığı ($r=.04$) ve baba-çocuk bağlanma güvenliği değişkeni kontrol edildiğinde iki değişken arasındaki korelasyonun $r=.036$ olarak hesaplandığı görülmektedir (Tablo 6).

Evlilik doyum ve baba katılımı değişkenleri birlikte, baba-çocuk bağlanması güvenliği puanları ile aralarında anlamlı bir ilişki bulunmamaktadır $R=0.038$, $R^2=.001$, $p>.05$. Evlilik doyum ve baba katılımı değişkenleri birlikte, baba-çocuk bağlanması güvenliğindeki toplam varyansın %0.01’ini açıklamaktadır. Standardize edilmiş

regresyon katsayısına (β) göre, yordayıcı değişkenlerin baba-çocuk bağlanma güvenliği üzerindeki görece önem sırası; evlilik doyumu ve baba katılımıdır. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise her iki değişkenin de anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir. Özetle baba katılımı ve evlilik doyumu değişkenleri baba-çocuk bağlanma güvenliği üzerinde anlamlı birer yordayıcı değildir.

4.6.Tartışma

Bu araştırmada, evlilik doyumu ve babaların 12-36 aylık çocuklarının bakımına katılımı ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasındaki ilişkiyi incelemek için ilgili değişkenler ele alınarak regresyon ve korelasyon analizi yapılmıştır. Çalışma içeriğinde elde edilen bulgular alan yazın ışığında tartışılmış ve yorumlanmıştır.

4.6.1.Evlilik Doyumu ile Baba Katılımı Arasındaki İlişkiye Yönelik Tartışma ve Yorum

Araştırmada, evlilik doyumuun “cinsellik” alt boyutu ile baba katılımının “bakım verme” alt boyutu ile pozitif yönlü orta düzeyde ilişkili olduğu, baba katılımının “destek ve yardım” alt boyutu ile pozitif yönlü düşük düzeyde ilişkili olduğu bulunmuştur. Bununla birlikte evlilik doyumuunun “aile” ve “benlik” alt boyutları ile baba katılımının hem “bakım verme” hem de “destek ve yardım” alt boyutları arasında anlamlı ilişki olmadığı bulunmuştur.

Araştırmada baba katılımının değişkeni “bakım verme” alt boyutu ile evlilik doyumuunun “cinsellik” alt boyutu arasında pozitif yönlü orta düzeyde anlamlı ilişkinin bulunması, baba katılımının “bakım verme” alt boyut puanları arttıkça evlilik doyumu “cinsellik” alt boyut puanlarının arttığı, aksi durumda “bakım verme” alt boyut puanları azaldıkça “cinsellik” alt boyut puanlarının da azaldığı şeklinde yorumlanabilir.

İlgili literatür incelendiğinde, çiftler arasındaki evlilik ilişkisinden alınan doyumuun pozitif yönde olması, babanın çocuk bakımına katılımını önemli ölçüde artırdığı görülmektedir. Babalar çocuklarının hayatında aktif bir rol aldıklarında partnerleriyle daha nitelikli ve uyum içerisinde bir ilişki sürdürmekte ve birlikte evlilik doyumları da manidar anlamlı bir şekilde artmaktadır(Ahmeduzzaman ve Roopnarine, 1992; Bouchard ve Lee, 2000; Lee ve Doherty, 2007; Makusha ve ark., 2013; Pedro, Ribeiro ve Shelton, 2012). Bir başka çalışmada eşler arasındaki cinsel yakınlığın, babaların çocuk bakımında daha katılımcı bir rol almalarını sağladığı

bildirilmiştir.(Bradford ve Hawkins, 2006). Bu bulgu ise çalışmadan çıkarılan sonucu destekler niteliktedir.

Sonuç olarak evlilik doyumu “cinsellik” alt boyutu ile baba katılımı arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konulmuştur. Partnerlerin birbirlerine duyduğu fiziki yakınlık ve doyumu yüksek cinsellik yaşamaları, özel ilişkilerini pozitif yönde etkileyeceği bilinmektedir. Bu sayede babalar aile birliğini korumaya yönelik daha çok yatırım yapacaklarından dolayı aynı zamanda çocuklarıyla daha çok ilgilenip onların her türlü ihtiyaçlarını karşılayacağı düşünülmektedir(Dinç, 2014). Bu durumun eşlerin evlilik algılarına dair motive edici ve bağlayıcı bir unsur olabileceğinden dolayı babaların çocuklarıyla olan ilişkisini de olumlu etkileyebileceği düşünülmektedir.

4.6.2. Evlilik Doyumu ile Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Tartışma ve Yorum

Evlilik doyumu alt boyutları olan “aile”, “benlik” ve “cinsellik” ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olmadığı bulunmuştur. Bu sonuçlar evlilik doyumunun baba-çocuk bağlanma güvenliğinin yordayıcısı olmadığı şeklinde yorumlanabilir. Çalışmadan elde edilen bu sonucun alan yazındaki bulgularla uyumlu olduğu görülmektedir.

Evlilik doyumu, çiftlerin birliktelikleri boyunca tatminkar ve hoşnutluk durumunu belirten bir süreçtir. Literatür incelendiğinde babaların evlilik doyumları ile ilgili çalışmalar oldukça kısıtlı olmasına karşın, yapılan araştırmalar evlilik doyumunun baba-çocuk ilişkisinin niteliğini etkileyebileceğini göstermiştir (Lundy,2002; Nosrati vd., 2018). Bernier vd. (2014) yaptıkları bir araştırmada evlilik doyumunun cinsiyete göre baba-erkek çocuk bağlanmasını düşük düzeyde etkilerken, evlilik doyumunun babalar ve kız çocukları arasındaki baba-çocuk bağlanma güvenliğini hiçbir şekilde etkilemediğini bildirmişlerdir.

Belsky ve Isabellave (1985) tarafından gerçekleştirilen diğer bir çalışmada ise araştırmacılar anne-bebek ve baba-bebek bağlanmasını inceledikleri çalışmada, çiftlerin evlilik doyumunun düşük olmasının anne ve bebek arasındaki güvensiz bağlanmayla ilişkili olduğunu fakat baba-çocuk bağlanmasıyla herhangi bir bağının olmadığını göstermiştir. Gerçekleştirilen bu çalışma ile incelendiğinde baba-çocuk bağlanma güvenliği ile babaların evlilik doyumları arasındaki ilişkinin niteliğini ölçen daha önceki araştırmaların sonuçları birbirini destekler nitelikte değildir. Mevcut çalışmaya

bakıldığında araştırmanın çalışma grubunun yalnızca belirli şehirler ile sınırlı kalmış olmasından dolayı araştırma sonuçlarının farklı sonuçlar verebileceği düşünülmektedir. Özellikle büyükşehirler başta olmak üzere daha geniş bir örneklem grubunda bu araştırma yürütüldüğünde farklı sonuçlar elde edilebileceği öngörülmektedir. Aynı zamanda evlilik doyumunu etkileyen içsel faktörlerin yanısıra birçok dışsal faktörlerin de bulunduğu bilinmektedir(Çelik, 2006). Bu araştırmaya ise evlilik doyumunu etkileyen faktörlerin yalnızca sınırlı bir kısmı dahil edildiğinden dolayı araştırma sonuçlarının farklılık gösterdiği düşünülmektedir.

Evlilikte doyumu etkileyen birçok etken olmakla birlikte cinsellik bu etmenlerden birisidir. Yapılan çalışmalar incelendiğinde evlilik doyumu ve cinsellik arasında pozitif bir ilişki olduğu ortaya konmuştur (Çağ ve Yıldırım, 2013; Guo & Huang 2005; Ivy, 2007; Rahmani vd., 2009; Ziaee vd. 2014). Ziaee vd. (2014) yaptığı bir araştırmasında evlilik doyumu ve cinsellik arasında ilişki olduğunu ve çiftler arasında cinsel uyum arttıkça evlilik doyumunun da artış gösterdiğini açıklamıştır. Bununla birlikte evlilikte doyumun çiftlerin kendi aileleriyle ilişkilerinden etkilendiğini (Uğur ve Uz Baş, 2022) ve çiftlerin ailelerinden kaynaklanan sıkıntıların eşler arasındaki evlilik doyumunu etkileyeceği ve olumsuz sonuçlar doğurabileceği (Altuğ, 2019; Gürer, 2019; Silverstein, 1992; Tüfekçi Hoşgör, 2013) gösterilmiştir.

Sonuç olarak yapılan bu çalışma evlilikte doyum ölçeğinin “cinsellik” ve “aile” alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olmadığını ortaya koymuştur. Bu çalışmada, babaların partnerleri ile cinsel uyumları ve partnerlerinin kök ailesine ilişkin tutumlarının pozitif olduğu görülmektedir. Bu sonuçlar babaların tarafsız cevapları olabileceğine karşın cinselliğin ülkemizde halen bir tabu olarak görülmesinden dolayı kendilerini rahat hissetmeyerek pozitif işaretlemeler yapmış olabileceklerini düşündürmektedir. Diğer bir husus ise toplumumuzda aile içi mahremiyet kavramına önem verilmesinden ötürü aileyi konu alan soruları yanıtlarken babaların yanlış davranmış olabilecekleri ve bu durumun da gerçek sonuçların ortaya çıkmasını etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

4.6.3.Baba Katılımı ile Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Tartışma ve Yorum

Araştırmada baba katılımı ölçeğinin “bakım verme” ve “destek ve yardım” alt boyutları ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Bu bulgu babaların çocuklarıyla olan bağı, baba-çocuk bağlanmasını etkileyen faktörleri ve babaların çocuklarının bakımında sorumluluk alma faaliyetlerini inceleyen araştırmalarla tartışılarak yorumlanmıştır. Babalar da annelerin aldığı bakım verme rolünü üstlenip birlikte bu görevi yerine getirebilirler (Cabrera vd. 2007). Fakat baba-bebek arasındaki ilişkinin niteliği anne-bebek arasındaki ilişkiden biraz farklılaşmaktadır. Babanın bebeğine fiziksel bakımı, etkileşimli oyun süreci, destek ve yardım vb. faktörler anne kadar süreklilik arz etmediğinden güvenli baba-çocuk ilişkisi annelere göre farklılık göstermektedir (Caldera, 2004). Geleneksel ebeveyn rollerinden dolayı babanın çocuklarıyla etkileşiminin düşük olması sebebiyle baba-çocuk bağlanma güvenliğinin anne-çocuk bağlanma güvenliğine göre daha zayıf olabileceği bildirilmiştir (Lamb & Lewis, 2010). Fakat bu sonuçların aksine babaların da çocuk bakımına etkin bir şekilde katılıp güvenli baba-çocuk ilişkisi kurulduğunu bildiren çalışmalar da vardır (Cabrera vd., 2007). Değişen ve gelişen dünya düzenini oluşturan toplumların ve bunun en küçük birimi olan ailenin içerisindeki görevlerin farklılaşması neticesinde babaların bebeklerinin bakımına daha aktif bir şekilde katılım gösterdiğini bildiren (Gracia & Esping-Andersen, 2015; Livingston & Parker, 2019) ve geçmişe oranla artık babaların bebeklikten itibaren çocuklarıyla daha nitelikli vakit geçirdiğini açıklayan araştırmalar (Aberg vd., 2018) bulunmaktadır. Bu sonuçlar doğrultusunda babaların bebekleriyle daha yakın ilişki içerisinde olmalarının baba-bebek bağlanma güvenliğine etki eden bir unsur olduğu ifade edilebilir (Lamb & Lewis, 2010).

Son yıllardaki araştırmalar incelendiğinde babaların çocuklarının fiziki bakımına katılımı ile birlikte çocuklarını duygusal olarak desteklemek, yol göstermek, onlarla empati kurarak yaşamlarına ışık tutmak gibi görevler de üstlenerek nitelikli baba-çocuk ilişkisinin kurulduğu gözlemlenmiştir (Cabrera, 2020). Babaların nitelikli olarak çocuk bakımına katılımı ile baba-çocuk bağlanma güvenliğinin incelendiği bir araştırmada (Brown vd., 2012), 13 ay-3 yaş arası bebekler ve babaları gözlemlenmiştir. Sonuçlar, 3. ayda ilişkinin oldukça düşük olduğunu fakat 13. aydan itibaren ise katılımın, baba-çocuk bağlanma güvenliğini anlamlı bir şekilde yükselttiği bildirilmiştir. mevcut araştırmanın sonuçları, araştırmaya babaların çocuklarının bakımına katılımları ile bağlanma güvenliği arasında bir ilişki olmadığını göstermiştir.

Alan yazında ülkemizde yapılan bir araştırmada, babaların geleneksel eril tutumları arttıkça çocuklarının bakımına katılımlarının da o kadar azaldığı bildirilmektedir. Özellikle babaların çocukların yaşları küçüldükçe sorumluluk almaktan uzaklaştıkları ve ancak çocukları iki yaşına geldiğinde çocuklarının bakımında sorumluluk almaya başladıkları belirtilmiştir. İlgili çalışmada yaşa bağlı olarak babaların çocuk bakımına katılımı da değiştiği özellikle 0–3 yaş döneminde babaların daha az sorumluluk aldığı bebeğin bakım ve gereksiniminden annenin sorumlu olduğu belirtilmiştir (ACEV, 2017). Bu anlamda mevcut çalışmada çocukların yaş ortalaması 21 aydı ve bu durum babaların çocuklarının bakımına katılımını dolayısı ile baba-çocuk bağlanma güvenliğini etkilemiş olabilir.

Pekel-Uludağlı (2023) tarafından gerçekteştirilen diğer bir çalışmada ise çocukların mizaç özelliği, eş desteği gibi faktörlerin baba katılımıyla ilişkili olduğu ve çocukların bilişsel, sosyal, duygusal alan gelişiminde baba katılımının oldukça önemli bir yere sahip olduğu bildirilmektedir. Bu doğrultuda baba katılımının tek bir faktörden etkilenmediği, aile üyelerinin de bu konuda etkili olduğu görülmektedir. Bu çalışmada ise baba katılımına dair belirli faktörler ele alınsa da baba katılımını etkileyen birden fazla etken olduğundan ve sınırlı faktörler üzerinden baba-çocuk bağlanma güvenliği ölçüldüğünden bu sonuçların ortaya çıkması olağan görülmektedir.

Dikkat çeken diğer bir çalışmada ise babaların çocuk bakımına katılımı ile babaların çocuklarıyla ne tür etkinlikler gerçekteştirdiği ve bu etkinliklerin zaman dilimi, babaların psikolojik hazır bulunuşlukları ile dolaylı olarak bağlantılı olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda baba katılımı ile baba-çocuk bağlanma düzeyleri arasında farklı sonuçlar olduğu bildirilmiştir (Brown vd., 2018). Bu çalışmada da babaların çocuklarıyla birlikte geçirdikleri zaman dilimi ve diğer etkenler kontrol altına alınamadığından istatistiksel olarak anlamlı sonuçların çıkmaması olağan bir durumdur.

Diğer bir önemli husus ise baba katılımını etkileyen birden fazla değişken olduğundan dolayı baba katılımı ve baba-çocuk bağlanma güvenliği arasındaki ilişkiyi gözlemek için geniş bir örneklem grubu ele alınmalıdır (Cabrera,2020). Bu çalışmada ise örneklem grubu 217 baba ile sınırlı tutulduğun dolayı katılımcı sayısının yeterli olmaması göz önünde bulundurulabilir.

Tüm bu sonuçlar ele alındığında baba-çocuk bağlanma güvenliği ve baba katılımı arasındaki ilişki çok yönlü değişkenler doğrultusunda (çocuğun mizacı, yaşı, babanın özyeterliği, örneklem grubu, çalışma şartları, anne desteği vb.) araştırma kapsamı genişletilerek değerlendirilmelidir.

4.6.4.Evlilik Doyumu ve Baba Katılımı ile Baba-Çocuk Bağlanma Güvenliği Arasındaki İlişkiye Yönelik Tartışma ve Yorum

Araştırmadan elde edilen bulgular sonucunda, evlilik doyumu ve baba katılımının alt boyutları baba-çocuk bağlanma güvenliğini anlamlı bir şekilde yordamamıştır.

Bu çalışmada evlilik doyumu (aile, benlik, cinsellik) ve baba katılımının (bakım verme, destek ve yardım) alt boyutları ele alınarak baba-çocuk bağlanma güvenliği ile ilişkisi açıklanmaya çalışılmıştır fakat bağlanmaya etki eden faktörler bunlarla sınırlı değildir. Babaların mesleki durumu ve çalışma saatleri, eş desteği ve motivasyonu, çocuğun mizaç özellikleri, çiftlerin psikolojik durumları, babaların kendi ailesiyle kurdukları bağlanma türü, ekonomik düzey vb. faktörler de (Aviezer, Sagi-Schwartz ve Koren-Karie, 2003; De Falco, Emer, Martini vd.. 2014; Durualp, Kaytez, Aykanat Girgin, 2017; Fish, 2004; Rizk, 2012; van Bakel ve Riksen-Walraven, 2002) baba-çocuk bağlanma düzeyini önemli ölçüde etkilemektedir. Bu bulgular göz önüne alındığında evlilik doyumu, baba katılımı ve baba-çocuk bağlanma düzeyi arasında istatistiki olarak anlamlı bir ilişki bulunmaması kabul edilebilir bir durumdur.

Diğer bir husus ise toplum yapısı her ne kadar değişime uğrasa da babanın çalışma şartlarının yoğun olması ve önceliğini ailenin geçimi üzerine yoğunlaştırması, bazı kesimlerde ebeveynlik rollerinin halen belirli cinsiyet kalıplardan çıkamaması (Hossain vd., 2007) babanın anneye göre geri planda kalmasına yol açmıştır. Bunun sonucunda ise baba ile çocuk arasındaki bağlanma güvenliği zayıflamıştır. Sonuç olarak tüm bu etkenler dikkate alındığında evlilik doyumu ve baba katılımının, baba-çocuk bağlanma güvenliğini anlamlı bir şekilde yordamaması olağan bir durumdur.

5.SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Evlilik doyumu ve babalarının 12-36 aylık çocuklarının bakımına katılımı ile bağlanma güvenliği arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilen bu çalışmanın sonuçları baba-çocuk bağlanma güvenliği ile ilgili yapılacak olan yeni çalışmalara ışık tutmuştur. Ayrıca evlilik doyumu, babaların çocuk bakımına katılımı ve baba-çocuk bağlanma güvenliği ile ilgili farklı değişkenlerin de göz önünde bulundurularak çalışmaların çok yönlü bir şekilde yapılması gerektiğini göstermiştir.

Araştırmada, evlilik doyumunun “cinsellik” alt boyutu ile babanın çocuk bakımına katılımı alt boyutları arasında pozitif yönlü düşük düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu, evlilik doyumu değişkeninin diğer alt boyutları olan “benlik” ve “aile” alt boyutları ile baba katılımı alt boyutları arasında anlamlı ilişki olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca evlilik doyumu ve babaların çocuk bakımına katılımı ile baba-çocuk bağlanma güvenliği arasında anlamlı ilişkinin olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

5.2.Öneriler

Babaların çocuklarıyla kurdukları bağın niteliği onların tüm yaşamını etkileyecek öneme sahip olmasına karşın alanyazın incelendiğinde anne ve çocuk arasındaki bağlanma güvenliğinin ön plana çıktığı araştırmaların daha yoğun olduğu babaların geri planda kaldığı tespit edilmiştir. Baba çocuk bağlanma güvenliğini kapsamlı bir şekilde ele alacak çalışmaların yapılması oldukça önemlidir. Bu çalışmaların yapılabilmesi için mevcut çalışmada ele alınan (evlilikte doyum, babaların çocuk bakımına katılımı) faktörler dışında baba-çocuk bağlanma güvenliğine etki edebilecek dair diğer faktörler de ele alınmalı ve incelenmelidir. Ayrıca mevcut çalışma Adana, Gaziantep ve Osmaniye gibi sınırlı sayıdaki ilde ve örneklem grubu üzerinde yürütülmüş olup, gelecek çalışmalarda çalışma grubu farklı bölgeler üzerinde genişletilerek derinlemesine araştırılmalıdır.

Bu araştırmada evlilik doyumu ve babaların çocuk bakımına katılımının baba-çocuk bağlanma güvenliği ile ilişkisi incelenmiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda yapılacak olan çalışmalara bazı öneriler sunulabilir: Evlilik doyumu her ne kadar aile, benlik, cinsellik olarak 3 alt boyut üzerinde ele alınsa da evlilik doyumunu etkileyen çevresel birçok faktör olmakla birlikte babaların çocuk bakımına katılımı üzerinde de önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Bu durumdan dolayı ebeveynlerin psikolojik sağlamlık ve yılmazlığı, ekonomik durum, bireysel özyeterlilikleri, çiftler

arasındaki iletişimin kalitesini de göz önünde bulundurarak yeni araştırmalar ortaya konulabilir. Ayrıca babaların çocuk bakımına katılımı; babanın mesleği, çalışma saatleri ve şartları, eş desteği, toplumsal cinsiyet rolleri gibi değişkenler göz önünde bulundurularak yapılacak olan çalışmalara yeni bir boyut kazandırılabilir.

Baba-çocuk bağlanma güvenliğine pozitif ve negatif yönde etki eden değişkenler tespit edildikten sonra çocuklarının hayatında aktif bir şekilde rol ve sorumluluk alan babaların bağlanma güvenliğine ne derecede etki ettiğine dair babalara bilgilendirici ve eğitici seminerler uzmanlar tarafından verilebilir. Bu doğrultuda eğitim kurumlarıyla iş birliği içerisinde bulunularak geniş çaplı örneklem çerçevesinde müdahale programları geliştirilebilir veya uygulanabilir. Müdahale programlarının içeriğinde ise babaların çocuk bakımına katılımını teşvik edecek, öz yeterliklerini artıracak, çaresizlik duygularıyla baş etmelerini sağlayacak unsurlar göz önünde bulundurulabilir. Sonuç olarak yapılacak olan yeni çalışmalara bu sayede farklı bir boyut kazandırılabilir.

KAYNAKÇA

- Åberg, P., Ekman, J., & Rodin, J. (2018). What should a Russian father be like? Exploring fatherhood norms and identifying norm patterns among inhabitants of Saint Petersburg. *International Political Science Review*, 39(4), 487-502.
- Ahmeduzzaman, M. ve Roopnarine, J. L. (1992). Sociodemographic factors, functioning style, social support, and fathers' involvement with preschoolers in African-American families. *Journal of Marriage and the Family*, 54, 699-707.
- Ainsworth, M.D.S., Bell, S.M., (1970) Attachment, exploration, and separation: illustrated by the behavior of one-year-olds in a strange situation. *Child Dev*, 41: 49-67.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Lawrence Erlbaum.
- Ainsworth, M.D.S. (1989). Attachment Beyond Infancy. *American Psychologist*. 44: 709-716.
- Alpöge, G. (2001). Çocuğun Yaşamında Babanın Yeri ve Önemi, Aralık 2000 Sempozyum Raporu. Anne- Çocuk Eğitim Vakfı, yayın no: 12, İstanbul. Kansu Matbaacılık
- Altuğ, S. (2019). *Evlilik sorunlarının yaşanmasında eşlerin aile bireylerinin müdahalelerinin etkisi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi].
- Andiç, S. (2013). Ergenlik döneminde zihni meşgul eden konularla ilişkili değişkenler: bağlanma tarzları, öz-şefkat ve psikolojik belirtiler. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Asalıoğlu, C. (2017). *Yeni doğan yoğun bakımda bebeği yatan ebeveynlerin sosyal destek algıları ve ebeveyn bebek bağlanma durumları*. [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi] Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hemşirelik Anabilim Dalı. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Aviezera, O., Sagi-Schwartz, A., & Koren-Karie, N. (2003). Ecological constraints on the formation of infant-mother attachment relations: When maternal sensitivity becomes ineffective. *Infant Behavior & Development*, 26(3), 285–299. [https://doi.org/10.1016/S0163-6383\(03\)00032-8](https://doi.org/10.1016/S0163-6383(03)00032-8)
- Aydın Kartal, Y., & Erişen, B. (2020). 6-12 Aylık bebeği olan babaların bebeklerine bağlanma durumu ve ilişkili faktörler. *Mehmet Akif Ersoy University Journal*

of Health Sciences Institute, 8(2), 44-49.
<https://doi.org/10.24998/maeusabed.714408>

- Bakınay, E. & Çüntay, S., (2010). Baba Çocuk İlişkisi. Aylık Bilgi Bülteni. Psikolojik Danışmanlık Eğitim ve Grup Çalışmaları Merkezi. Sayı 26
- Bal, S., (2014). *İlk kez babalık deneyimi yaşayan erkeklerin bebek bakımına katılmaya ilişkin görüşleri ve bakıma katılma durumları*. [Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi] Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Başbakkal, Z., (1999). Babaların bebek bakımındaki rolü, Ege Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu, Yayınlanmamış Özgün Çalışma.
- Belsky, J., & Isabella, R. A. (1985). Marital and parent-child relationships in family of origin and marital change following the birth of a baby: A retrospective analysis. *Child Development*, 56(2), 342-349. <https://doi.org/10.2307/1129724>
- Belsky, J. (2002). Developmental origins of attachment styles. *Attach Hum Dev*, 4:166-170.
- Bell, L., St-Cry, Tribble, D., Paul, D., Long, A. (1998). A Concept Analysis of Parent-Infant Attachment. *Journal of Advanced Nursing* (Jan), 28(5):1071-1081
- Bernier, A., Jarry-Boileau, V., & Lacharité, C. (2014). Marital satisfaction and quality of father-child interactions: The moderating role of child gender. *The Journal of Genetic Psychology: Research and Theory on Human Development*, 175(2), 105-117. <http://dx.doi.org/10.1037/a0017415>.
- Bouchard, G. ve Lee, C. M. (2000). The marital context for father involvement with their preschool children. *Journal of Prevention & Intervention in the Community*, 20, 37-53.
- Bourassa J., Couture L., Cyr L. e Malenfant R. (1986): L'éclosion du devenir parent: éléments théoriques suivis d'un programme pilote de formation des intervenants (es) en périnatalité auprès des familles à risque. Québec Canada: DSC du CHUL.
- Boyce, P., Condon, J., Barton, J., & Corkindale, C. (2007). First-time fathers' study: psychological distress in expectant fathers during pregnancy. *Australian & New Zealand Journal of Psychiatry*, 41(9), 718-725.
- Bowlby, J., (1969) Attachment and Loss: Vol. 1. Attachment. New York, Basic Books.
- Bowlby J (1973) Attachment and Loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and Anger: New York, Basic Books

- Bowlby J (1980) Attachment and Loss: Vol. 3. Loss, Sadness, and Depression: New York, Basic Books
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: Attachment V. 1. New York: Basic Books.
- Bozok, M. Türkiye’de İlgili Babalık ve Belirleyicileri(Ana Rapor). AÇEV,2017.www.acev.org.
- Biller, H.B., (1993). Fathers and Families Paternal Factors in Child Development. London, Auburn House.
- Biller, H. B., & Kimpton, J. L. (1997). The father and the school-aged child. In M. E. Lamb (Ed.), The Role of the Father in Child Development, 3rd Edition, (pp. 143–161). New York, NY: John Wiley & Sons.
- Bradford, K. ve Hawkins, A. J. (2006). Learning competent fathering: A longitudinal analysis of marital intimacy and fathering. *Fathering*, 4, 215-234.
- Brennan, A., Ayers, S., Ahmed, H., Marshall-Lucette, S. (2007). A critical review of the Couvade syndrome: the pregnant male. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 25(3), 173-189.
- Bretherton, I. (1992). The origins of Attachment Theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology*, 28, 759-775.
- Bretherton, I., & Munholland, K. A. (2008). Models in attachment relationships: Elaborating a central construct in attachment theory. In Handbook of attachment: Theory, research, and clinical applications (2nd ed.). (pp. 102–130). New York, NY: Guilford.
- Brown, G. L., McBride, B. A., Shin, N., & Bost, K. K. (2007). Parenting Predictors of Father-Child Attachment Security: Interactive Effects of Father Involvement and Fathering Quality. *Fathering: A Journal of Theory, Research & Practice about Men as Fathers*, 5(3).
- Brown, G. L., Mangelsdorf, S. C., Shigeto, A., & Wong, M. S. (2018). Associations between father involvement and father–child attachment security: Variations based on timing and type of involvement. *Journal of Family Psychology*, 32(8), 1015.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2020). Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri.
- Brown, G. L., Mangelsdorf, S. C., & Neff, C. (2012). Father involvement, paternal sensitivity, and father–child attachment security in the first 3 years. *Journal of Family Psychology*, 26(3), 421–430. <https://doi.org/10.1037/a0027836>

- Cabrera, N. J., Shannon, J. D., & Tamis-LeMonda, C. (2007). Fathers' influence on their children's cognitive and emotional development: From toddlers to pre-K. *Applied Development Science*, 11(4), 208-213.
- Cabrera, N. J. (2020). Father involvement, father-child relationship, and attachment in the early years. *Attachment & human development*, 22(1), 134-138. <https://doi.org/10.1080/14616734.2019.1589070>
- Chandrakanth, J. (2015). Marital coping style among working and non-working women. *International Journal of Management and Social Science*, 3(6), 57-64.
- Campos, J.J., Barrett, K.C., Lamb, M.E., Goldsmith, H.H., & Stenberg, C. (1983). Socioemotional development. In M.M. Haith & J.J. Campos (Eds.), *Handbook of child psychology (Vol. 2): Infancy and developmental psychobiology*. New York: Wiley.
- Canel, A.N. (2007). *Ailede problem çözüme, evlilik doyumu ve örnek bir grup çalışmasının sınanması* [Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi] Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Coiro, M. J., & Emery, R. E. (1998). Do marriage problems affect fathering more than mothering? A quantitative and qualitative review. *Clinical Child and Family Psychology Review*, 1(1), 23-40.
- Crugnola CR, Gazzott , Spinelli M, Ierardi E, Caprin C, & Albizzat A. Maternal attachment influences mother-infant styles of regulation and play with objects at nine months. *Attach Hum Dev*, 2013; 15(2), 107-131
- Çağ, P. ve Yıldırım, İ. (2013). Evlilik doyumunu yordayan ilişkisel ve kişisel değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 13-23.
- Çoban, A. (2003). *Doğum sonrası anne-yenidoğan etkileşimini etkileyen bazı etmenlerin incelenmesi* [Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi]. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.
- Caldera, Y. M. (2004). Paternal involvement and infant-father attachment: a q-set study. *Fathering: A Journal of Theory, Research, and Practice about Men as Fathers*, 2(2), 191-210. <https://doi.org/10.3149/ftf.0202.191>
- Cowan, C. P.; Cowan, A. P.; Hewing, G.; Garrett, E.; Coysh, W.S.; Curtis-Boles, H. & Boles, A.J. (1985). Transitions to Parenthood, His, Hers and Theirs. *Journal of Family Issues*. 6 (4), 451-481.
- Çağ P. (2011). *Evli bireylerde eş desteği ve evlilik doyumu*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi].

- Çelik, M. (2006). *Evlilik doyum ölçeği geliştirme çalışması*. [Doktora tezi, Çukurova Üniversitesi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Çelik, M., & İnanç, B. Y. (2009). Evlilik Doyum Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18(2), 247-269.
- Çıldır, G., Karakoç, A., & Karaca, S., (2014). Babaların bebek bakımına katılımının değerlendirilmesi. *Uluslararası Hakemli Akademik Spor Sağlık ve Tıp Bilimleri Dergisi*, 10 (4), 1-15.
- De Falco, S., Emer, A., Martini, L., Rigo, P., Pruner, S., & Venuti, P. (2014). Predictors of mother–child interaction quality and child attachment security in at-risk families. *Frontiers in Psychology*, 5, Article 898. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2014.00898>
- Demez, G. (2005). *Kabadayıdan Sanal Delikanlıya Değişen Erkek İmgesi*. İstanbul: Babil Kitabevi .
- Demirbağ BC, Kürtüncü, M, Yağar Kivik S. Relationship Between Marital Adjustment and Infant Attachment in Turkish Fathers. *Clin Exp Health Sci*;10: 125-130.
- Dinç, S. (2014) *Baba-Bebek arasındaki bağlanma durumu ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı, İstanbul
- Dinç, S., & Balcı, S. (2021). Baba-Bebek Bağlanma Durumu ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *Türkiye Klinikleri Journal of Nursing Sciences*, 13(1).
- Doğan, T. (2016). Ergenlerde ana-babaya bağlanıyor: Türkiye profili. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 8 (4), 406-419.
- Doğruyol, S. (2018). Algılanan anne-baba tutumu ve ebeveyne bağlanma ile akran ilişkileri arasındaki ilişkide benlik saygısının aracılık rolü. Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Donley, M. G. (1993). Attachment and the emotional unit. *Family Process*, 32(1), 3-30.
- Dönmez, A. (2000). Bağlanma: Yakın İlişkilerle İlgili Araştırmalar İçin Bir Çerçeve. *Türk Psikoloji Bülteni*, 16(17), 29-50.
- Dönmez, F. (2023). *12-36 aylık çocukların mizacı ve babaların çocuk bakımında çaresizlik duygularının baba-çocuk bağlanması ile ilişkisinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi].

- Durualp E, Kaytez N, Aykanat Girgin B (2017). Evlilik doyumu ve maternal bağlanma arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(2), 129 - 138. 10.5455/apd.231562
- Erkuş A (1994) Psikolojik Terimler Sözlüğü. Ankara, Emel Matbaacılık.
- Eti, İ. ve Aktaş Arnas, Y. (2022). Babaların çocuk bakımına katılımı ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. 4. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi, 11-13 Kasım 2022. İzmir
- Fagan, J. ve Palm, G., (2004). Fathers and Early Childhood Programs. Thomson, Delmar Learning, 1-76.
- Fagerskiold, A. (2008). A Change In Life As Experienced By First-Time Fathers. *Scand J Caring Sci*, 22(1), 64-70.
- Feldman, R. (2000). Parents' convergence on sharing and marital satisfaction, father involvement, and parent-child relationship at the transition to parenthood. *Infant Mental Health Journal*. 2000;21(3):176-91.
- Ferketich SL, Mercer RT. paternal-infant attachment of experienced and inexperienced fathers during infancy. *Nurs Res*. 1995;44(1):31-7.
- Fish, M. (2004). Attachment in infancy and preschool in low socioeconomic status rural Appalachian children: Stability and change and relations to preschool and kindergarten competence. *Development and Psychopathology*, 16(2), 293–312. <https://doi.org/10.1017/S0954579404044529>
- Fonagy, P.(1999). Transgenerational Consistencies of Attachment: A New Theory. Paper to the Development and Psychoanalytic Discussion Group, American Psychoanalytic Association Meeting, Washington DC, 22 Aralık 2005, <http://www.psychematters.com/papers/fonagy2.htm>
- Franz, C. E., McClelland, D. C., & Weinberger, J. (1991). Childhood antecedents of conventional social accomplishment in midlife adults: A 36-year prospective study. *Journal of Personality and Social Psychology*. 60(4), 586–595.
- Goodsell, T. L., Barrus, R. J., Meldrum, J. T. & Vargo, D. W. (2010). Fatherhood harmony: Polyphony, movement, and subjectivity. *Fathering: A Journal of Theory, Research & Practice about Men as Fathers*, 8(1).
- Goldberg, S. (2004). Attachment And Development (2.baskı). London: Hodder Headline Group.

- Goldsmith, H. H. & Alansky, J. A. (1987) Maternal and infant temperamental predictors and attachment: a meta-analytic review. *J Consult Clin Psychol*, 6 (55):805-816.
- Göçener, D. (2010). Üniversite öğrencilerinin güvenli bağlanma düzeyleri ile kişilerarası ilişki tarzları arasındaki ilişkiler. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Guidubaldi, J.; Cleminshaw, H., K. (1985). The development of the Cleminshaw-Guidubaldi Parent Satisfaction Scale. *Journal of Clinical Child Psychology*. 14 (4), 293- 298.
- Guo B, Huang J. (2005). Marital and sexual satisfaction in Chinese families: exploring the moderating effects. *J Sex Marital Ther*. 2005 Jan-Feb;31(1):21-9. doi: 10.1080/00926230590475224. PMID: 15841703
- Güleç, D., Kavlak, O. (2013). The study of reliability and validity of paternal-infant attachment scale in Turkish society Baba-bebek bağlanma ölçeği'nin Türk toplumunda geçerlik ve güvenirliğinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 10(2), 170-181.
- Güleç, D., Kavlak, O., 2015. Baba-Bebek Bağlanması ve Hemşirenin Rolü. *Türkiye Klinikleri J Nurs Sci*. 7(1), 63-8.
- Güngörmüş, O. (2003). "Baba-Çocuk İlişkisi",. K. v. Aydoğmuş içinde, Ana-Baba Okulu. (s.245-254). 10. Basım. Ankara: Remzi Kitabevi.
- Gürer, T. (2019). *Evli bireylerde eşe kendini açma ve evlilik doyumu* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi).Erişim adresi: <http://hdl.handle.net/11655/11969>
- Gürşimşek, A. I. (2010). Factors effecting parent involvement in early childhood education. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama*. 9 (18):1- 19.
- Gracia, Pablo & Esping-Andersen, Gosta. (2015). Fathers' child care time and mothers' paid work: A cross-national study of Denmark, Spain, and the United Kingdom. *Family Science*. 6- (1)-12. 10.1080/19424620.2015.1082336.
- Grimes, J. (2002). Children And Their Fathers: A Review of The Liteature Regarding İnterpersonel and External Factors İn The Development of Attachment. Presented To The Faculty of The Rosemead School of Psychology, Biola University, Doctoral Research Paper.

- Hamurcu, G. (2018). *Paternal bağlanma ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi] Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Harris, K. M., Furstenburg, F. F., & Marmer, J. K. (1998). Parental involvement with adolescents in intact families: The influence of fathers over the life course. *Demography*, 35, 201–216.
- Harrington B, Van Deusen F, Humberd B. The New Dad: Caring, Committed and Conflicted. The Fatherhood Study phase II. Chestnut Hill: Boston College Center for Work & Family; 2011.
- Hazan, C., Shaver, P. R. (1994). Attachment as an organizational framework for research on close relationships. *Psychological Inquiry*, 5, 1-22.
- Hazan, C., Shaver, P., (1987) Romantic love conceptualized as an attachment process. *J Pers Soc Psychol*, 52: 511-524.
- Hazen, N. L., McFarland, L., Jacobvitz, D. & Boyd-Soisson, E.(2010). 'Fathers' frightening behaviours and sensitivity with infants: Relations with fathers' attachment representations, father-infant attachment, and children's later outcomes'. *Early Child Development and Care*, 180 (1): 51-69.
- Holmes, J., (1993) Attachment theory: a biological basis for psychotherapy. *Br J Psychiatry*, 163: 430-438.
- Howard, K. S. (2010). Paternal attachment, parenting beliefs and children's attachment. *Early Child Development and Care*, 180(1): 157-171.
- Hulbert, D. F., Apt, C., Rabehl, S. M. (1993). Key variables to understanding female sexual satisfaction: An examination of women in nondistressed marriages. *Journal of Sex and Marital Therapy*, 19, 134-165.
- Işık S. (2019) *Paternal depresyonun erken bebeklik döneminde baba-bebek bağlanmasına etkisi*. [Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi] Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı.
- Ivy, A. U. (2007). The influence of a surrender style of coping and empathy on marital and sexual satisfaction. Dissertation Abstracts International 67 (9-B), 5407. The University of Memphis.
- İlaslan, Ö., (2009). Çocukları Bağlanma Davranışlarının Özlük Nitelikleri ve Anne Bağlanma Stillerine Göre İncelenmesi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi Anabilim Dalı Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Bilim Dalı, Konya.

- Karasar, N. (2011). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Nobel Yayınları.
- Karen, R. (1990). Becoming Attached: The Atlantic Monthly, 23 Temmuz 2007, <http://www.psychology.sunysb.edu/attachment/online/karen.pdf>
- Kart, M. (2002). *Yetişkin bağlanma stillerinin bazı bilişsel süreçlerle bağlantısı:sağlık personeliyle yapılan bir çalışma*. [Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Kavlak, O., & Şirin, A. (2009). Maternal bağlanma ölçeğinin Türk toplumuna uyarlanması. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 189-202.
- Kelly, J. B. (2000). Children's adjustment in conflicted marriage and divorce: A decade review of research. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 39(8), 963-973.
- Kobak, R. R. & Sceery, A. (1988). Attachment in late adolescence: Working models, affect regulation, and perceptions of self and others. *Child Development*, 59, 135-146.
- Kocacık, F., & Gökkaya, V. B., (2005). Türkiye'de Çalışan Kadınlar ve Sorunları. *Ç. Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 6(1): 195-197
- Konyalıoğlu, P. A. (2002). *Üniversite öğrencilerinin duygusal ilişki bağlanma tarzları ile kişilik tipleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi]. Eğitim Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kuruçırak Ş. (2010). *4-12 aylık bebeği olan babaların, babalık rolü algısı ile bebek bakımına katılımı arasındaki ilişki*. [Yüksek Lisans Tezi, Antalya Akdeniz Üniversitesi]. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı.
- Kuzgun, Y. & Sevim, S. A., (2004). Kadınların çalışmasına karşı tutum ve dini yönelim arasındaki ilişki. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(1): 14-27
- Kuzucu, Y. (2011). The changing role of fathers and its impact on child development. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 4(35): 79-91.
- Kılan, S. (2019). *Baba-Bebek bağlanması ve etkileyen faktörler; manisa örneği*. [Yüksek Lisans Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi].
- L'Abate, L. (1994). Why Evaluate Families. A Psychological Approach. Family Evaluation. Sage Publications. International Educational and Professional Publisher. Thousand Oaks. London. New Delhi. ss. 1-18.

- Laible, D., Carlo, G., Ontai, L. (2004). Children's perceptions of family relationships as assessed in a doll story completion task: Links to parenting, social competence and externalizing behavior. *Social Development*, 13(4), 551-569.
- Lamb, M. E. (1997). Fathers in child development: An introductory overview and guide. In M. E. Lamb (Ed.), *The Role of the Father in Child Development*, 3rd Ed. (pp. 1–18). New York, NY: John Wiley & Sons.
- Lamb, M. E., & Lewis, C. (2004). The development and significance of father-child relationships in two-parent families. In M. E. Lamb (Ed.), *The Role of the Father in Child Development*, 4th Ed. (pp. 272–306). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons
- Lamb, M. E., & Lewis, C. (2010). The development and significance of father-child relationships in two-parent families. In M. E. Lamb (Ed.), *The role of the father in child development* (5th ed., pp. 94–153). John Wiley & Sons, Inc..
- Lee, C. S. ve Doherty, W. J. (2007). Marital satisfaction and father involvement during the transition to parenthood. *Fathering*, 5, 75-96.
- Lewis, C. ve Lamb, M. E. (2003). Fathers' influences on children's development: The evidence from two-parent families. *European Journal of Psychology of Education*, 2, 211-228
- Lowdermik, D., & Perry, S. E. (2004). *Maternity & Women's Health Care* (8th ed.). Philadelphia, Mosby & Evolve
- Lundy, B. L. (2002). Paternal socio-psychological factors and infant attachment: The mediating role of synchrony in father-infant interactions. *Infant Behavior & Development*, 25(2), 221–236. [https://doi.org/10.1016/S0163-6383\(02\)00123-6](https://doi.org/10.1016/S0163-6383(02)00123-6)
- Livingston G, Parker K. (2019). 8 facts about American dads. Pew Research Center, Washington, DC.
- Main M, Cassidy J (1988) Categories of response to reunion with the parent at age 6: predictable from infant attachment classifications and stable over a 1 month period. *Dev Psychol*, 24(3), 415-426.
- Main, M. (1990). Cross-cultural studies of attachment organization: Recent studies, changing methodologies, and the concept of conditional strategies. *Human Development*, 33, 48–61.
- Main M., Weston DR. (1982). Avoidance of the attachment figure in infancy: Descriptions and interpretations. Parker CM, Hinde JS, (Eds.) *The place of*

- attachment in human behavior. London and New York: Tavistock Publications Ltd, 31-59.
- Makusha, T., Richter, L., Knight, L., Rooyen, H. V. ve Bhana, D. (2013). "The good and the bad?" childhood experiences with fathers and their influence on women's expectations and men's experiences of fathering in rural Kwazulu-Natal, South Africa. *Fathering*, 11, 138-158.
- Merikangas, K. R., Stolar, M., Stevens, D. E., Goulet, J., Preisig, M. A., Fenton, B., & Rounsaville, B. J. (1998). Familial transmission of substance use disorders. *Archives of General Psychiatry*, 55(11), 973-979.
- Morgan, C. T. (2015). Psikolojiye Giriş. (Editörler, Sirel Karakaş, Rükzan Eski). Ankara: Eğitim Yayınevi - Ders Kitapları
- Mott, F. & Tanfer, K., (1997). The Meaning of Fatherhood for Men. Washington: Ohio State University, 3- 10
- Murphy, C.M., O'Leary, K.D. (1989). Psychological aggression predicts physical aggression in early marriage. *Journal of Consulting And Clinical Psychology*. 57 (5), 579-582.
- Nakash-Eisikovits, O., Dutra, L. & Westen, D. (2002). Relationship between attachment patterns and personality pathology in adolescents. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 41,1111-1123.
- Nelms, B. C. (2004). Fathering: Supporting and Celebrating It . *Journal of Pediatric Health Care*, 18 (3): 113-114.
- Nosrati, A., Mirzakhani, K., Golmakani, N., Asghari Nekah, S.M., Esmaeili, H., The effect of paternal-fetal attachment training on marital satisfaction during pregnancy. *Journal of Midwifery and Reproductive Health*. 2018; 6(1): 1132-1140. DOI: 10.22038/JMRH.2017.9230
- O'Connell, M., (1993). Where's Papa? Father's role in child care. Washington, DC: Population Reference Bureau, Inc
- Oggins, J., Veroff, J., Leber, D. (1993). Perception of marital interaction among black and white newlyweds. *Journal of Personality and Social Psychology*. 44, 862-873.
- Özcan, H., Arar, İ., Çakır, A., (2018) Babalar ve gebelik süreci. *Zeynep Kamil Tıp Bülteni*. 49(1):72- 76

- Özsoy Yanbak, M. (2019). *Okul öncesi eğitime devam eden çocukların öz düzenleme becerileri ile baba çocuk ilişkisinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Pedro, M. F., Ribeiro, T. ve Shelton, K. H. (2012). Marital satisfaction and partners' parenting practices: The mediating role of coparenting behavior. *Journal of Family Psychology*, 26, 509-522.
- Pekel-Uludağlı, N. (2023). The role of the father involvement in child development: The relationships with maternal, paternal, and child characteristics. *Current Psychology: A Journal for Diverse Perspectives on Diverse Psychological Issues*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1007/s12144-023-04649-3>
- Pleck, J. H., & Masciadrelli, B. P. (2004). Paternal involvement by U. S. residential fathers: Levels, sources, and consequences. In M. E. Lamb (Ed.), *The Role of the Father in Child Development* (pp. 222–271). Hoboken, NJ: John Wiley & Sons.
- Premberg, A., H., A.,-L., (2008). Experiences of the first year as father. *Scand J Caring Sci*, 22: 56–63.
- Poyraz, M. (2007). *Babaların babalık rolünü algılamalarıyla kendi ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi]. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Rahmani, A., Alahgholi, L., Merghati Khuee, E., How does sexual satisfaction relate to marital satisfaction among Iranians? *Int J Obstet Gynecol*. 2009;107(2):S558–9
- Rekers, G. A. (1982). *Growing up straight: What families should know about homosexuality*. Chicago: Moody.
- Richaud De Minzi, M. C. (2006). Loneliness and Depression in Middle and Late Childhood: The Relationship to Attachment and Parental Styles. *Journal of Genetic Psychology*, 167/2, 189-210
- Righetti, P., Dell'Avanzo, M., Grigio, M., & Nicolini, U. (2005 Feb;). Maternal/Paternal Antenatal Attachment And Fourth-Dimensional Ultrasound Technique: A Preliminary Report. *Br J Psychol.*, 96(Pt 1):129-37.
- Rizk, S. 2012. "Factors associated with maternal-infant attachment one month postnatally.", *Journal of High Institute of Public Health* 42(2), 103-118.
- Rutter M, Eric T. (2002). *Child and Adolescent Psychiatry* (4th ed.). India: Blackwell, p. 1056-1057.

- Ryan Hosley, Ken Canfield, Susan L. O'Donnell & Gale Roid (2008) Father closeness: Its effect on married men's sexual behaviors, marital, and family satisfaction., *Sexual Addiction & Compulsivity*, 15 (1), 59-76. DOI: 10.1080/10720160701878761
- Sagi-Schwartz A, Koren-Karie N, Joels T (2003). Failed Mourning İn The Adult Attachment Interview: The Case Of Holocaust Child Survivors. *Attach Hum Dev. Dec*; 5(4): 398-408
- Seçer, Z., Çeliköz, N., Yaşa, S., (2007). Bazı kişisel özelliklerine göre okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden çocukların babalarının babalığa yönelik tutumları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 18: 425- 438
- Sevil, Ü. & Kavlak, O. (2003). Couvade syndrome (sympathetic pregnancy). *Aile ve Toplum Dergisi*, 2(6),49-53. 32.
- Sevil, U. & Özkan, S.(2009). Fathers' functional status during pregnancy and the early postnatal period. *Midwifery*. 25(6):665-72.
- Sımsıkı, H. (2011). *Baba katılımının ebeveyn tutumu, bağlanma stili ve çift uyumu açısından incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi]. Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı.
- Silverstein, J. L. (1992). The problem with in-laws. *Journal of Family Therapy*, 4, 399-412.
- Snarey, J. (1993). How fathers care for the next generation: A four-decade study. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Soysal,AS, Ergenekon E, Aksoy E (1999) Yenidoğan döneminde hastanede uzun süreli tedavi görmenin bağlanma örüntüsü üzerine etkileri: Bir olgu sunumu. *Klinik Psikiyatri*, 2: 266-270.
- Soysal, A., Bodur, Ş., İşeri, E. & Şenol, S. (2005). Bebeklik dönemindeki bağlanma sürecine genel bir bakış. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 8(suppl.2), 88-99.
- Sümer, N. V & Güngör, D. (1999). Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örnekleme üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14 (43), 71-106.
- Sümer, N., Sayıl, M., & Kazak-Berument, S. (2016). Anne Duyarlılığı ve Çocuklarda Bağlanma. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- Şen, S. (2007). *Anneanne-Anne-Bebek bağlanmasının incelenmesi*. [Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi] Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İzmir.

- Taban, M., Dolatshahi, B., Eftekhar, M., & Pourshabaz, A. (2017). The relationship between marital satisfaction with demographics characteristics in the population of Tehran 2016. *Advances in Nursing & Midwifery*, 26(94), 37–45. Retrieved from <https://journals.sbmu.ac.ir/en-jnm/article/view/15728>
- Thompson, R. A. (2002). Attachment theory and research, *In Child and Adolescent Psychiatry*, 162- 172
- Trawick Smith, J. (2014). Early childhood development (B. Akman, çev.), Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Trudel G. (2002). Sexual and marital life: results of a survey. *J Sex Marital Ther* ; 28:229-249.
- Taşkın, N. (2011). Çocukların gelişiminde katkıları unutulmalar: Babalar. *Eğitime Bakış*, 20, 43-47.
- Telli, A. A. & Özkan, H. (2016). 3-6 Yaş Grubu Çocuğu Olan Babaların Babalık Rolü Algısı ve Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastalıkları Dergisi*, 6(2): 127-134.
- Tezel Şahin, F. (2007). Sosyal değişim sürecinde değişen baba rolü. Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi, 1015, 765-773.
- Tezel Şahin, F., Akıncı Coşgun, A., & Kılıç Aydın, Z. N. (2017). Babaların çocuklarıyla vakit geçirme durumlarına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *GEFAD/GUJGEF* 37(1), 319–343.
- Tüfekçi Hoşgör, E. (2013). *Evli çiftlerin öfke ifade tarzları ile evlilik uyumunun incelenmesi* (Doctoral dissertation, DEÜ Eğitim Bilimleri Enstitüsü).
- Türköz, Y. (2007) *Okulöncesi çocuklarda bağlanma örüntüsünün kişilerarası problem çözüme ve açık bellek süreçlerine etkisi*. [Yayınlanmış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi].
- Uğur, Z.ve Uz Baş, A. (2022). Evli bireylerin evlilik doyumlarının, eşe kendini açmalarının ve bağlanma yaralanmalarının incelenmesi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13(2), 1480-1510.
- Uluç, S., Öktem, F. (2009) Okul öncesi çocuklarda güvenli yer senaryolarının değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 69-83.
- Üstünöz, A., Güvenç, G., Akyüz, A. & Oflaz, F. (2010). Comparison of maternal and paternal fetal Attachment in Turkish couples. *Midwifery*, 26(2), 1- 9.
- Sevil, Ü., Özkan, S. (2007). Fathers Functional Status During Pregnancy and The Early Postnatal Period. *Midwifery*, 25, 665–672.

- Tonguz, R. N., & Vefikuluçay Yılmaz, D. (2024). Babaların evlilik uyumları ile baba-bebek bağlanma düzeyleri arasındaki ilişki. *YOBÜ Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 5(1), 23-34.
- Tüzün, O. & Sayar, K. (2006) Attachment theory and psychopathology. *Düşünen Adam*. 19(1):24-39.
- Van Bakel, H. J. A., & Riksen-Walraven, J. M. (2002). Parenting and development of one-year-olds: Links with parental, contextual, and child characteristics. *Child Development*, 73(1), 256–273. <https://doi.org/10.1111/1467-8624.00404>
- Verhage ML, Schuengel C, Madigan S, Fearon RM, Oosterman M, Cassibba R, ... ve van IJzendoorn MH. Narrowing the transmission gap: A synthesis of three decades of research on intergenerational transmission of attachment. *Psychol Bull*, 2016; 142(4), 337- 366
- Yıldırım, İ. (1993). Farklı sosyo-ekonomik düzeydeki evli bireylerin uyum düzeyleri. *Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 1(4), 23-28.
- Wartner, U. G., Grossman, K., Fremmer-Bombik, E. & Suess, G. (1994). Attachment patterns at age six in South Germany: Predictability from infancy and implications for preschool behavior. *Child Development*, 65(4), 1014- 1027.
- Waters, E. & Deane, K. E. (1985). Defining and assessing individual differences in attachment relationships – Q-methodology and the organization of behavior in infancy and early childhood. *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 50, 41-65.
- Waters, E. (1995). The Attachment Q-Set (version 3). In E. Waters, B. E. Vaughn, G. Posada, ve K. Kondo-Ikemura (Eds.), *Caregiving, cultural and cognitive perspectives on secure-base behavior and working models: New growing points of attachment theory and research* (pp. 234-246). *Monographs of the Society for Research in Child Development*, 60(2-3, Serial No. 244).
- Waters, T. (2004). *Learning To Love: From Your Mother’s Arms To Your Lover’s Arms*. Voice of the University of Toronto, 30, (19)
- Weber, D.A. (2003). A comparison of individual psychology and attachment theory. *Journal of Individual Psychology*, 59/3, 246-262.
- Wentzel, K. R. (1994). Family functioning and academic achievement in middle school: A social-emotional perspective. *Journal of Early Adolescence*, 14(2), 268–291.

- Woodworth, S., Belsky, J., Keith, C. (1996). The Determinants of Fathering During the Child's Second and Third Years of Life: A Developmental Analysis. *Journal of Marriage and Family*, 58(3), 679-692.
- Yalom, I.D. (2014), Treating preschool children (Ş.Ç. Yeşilmen, çev.), İstanbul: Prestij Yayınları.
- Yeung, W. J., Duncan, G. J., & Hill, M. S. (2000). Putting fathers back in the picture: parental activities and children's adult outcomes. In H. E. Peters & R. D. Day (Eds.), *Fatherhood: Research, Interventions and Policies*. Binghamton, NY: Haworth Press, Inc. (pp. 97–113).
- Yıldızhan, E. (2017). Bağlanma teorisi ve bağlanma bozukluklarına genel bir bakış. *Anadolu Kliniği*, 22(1), 66-72.
- Zeanah, C.H., Benoit, D., Barton, M., ve ark., (1993) Representations of attachment in mothers and their one year old infants. *J Am Acad Child Adolescent Psychiatry*, 32 (2): 278-286
- Zeanah, C.H., Boris, N.W., Larrieu, J.A., (1997). Infant Development And Developmental Risk: A Review Of The Past 10 Years. *J Am Acad Child Adolesc Psychiatry*. 36(2): 165-78.
- Ziaee, T., Jannati, Y., Mobasheri, E., Taghavi, T., Abdollahi, H., Modanloo, M., Behnampour, N., (2014).The relationship between marital and sexual satisfaction among married women employees at Golestan University of medical sciences, Iran. *Iran J Psychiatry Behav Sci*. 8(2):44-51. PMID: 25053956; PMCID: PMC410560

EKLER

6.1.EK 1.Araştırma Etik Kurul Onayı

08.12.2022-26280

 HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ	T.C. HASAN KALYONCU ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMA VE YAYIN ETİĞİ KURULU KARARLARI
TOPLANTI TARİHİ	TOPLANTI NO
14.11.2022	2022-45

Sayı : E-97105791-050.01.01-26280
Konu : Etik Kurul Hk.

Çalışmanın Türü	Yüksek Lisans Tezi
Konu	Anket Uygulama
Başlık	"Evlilik Doyumu ve Baba Katılımı ile Baba-Çocuk (12-36 Ay) Bağlanması Arasındaki İlişkinin İncelenmesi"
Yürütücü / Danışman	Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS
Yazar	Esra Nur GENÇOĞLAN
Karar	Olumlu

Prof. Dr Mehmet Lütfi YOLA
Etik Kurul Başkanı

Prof.Dr. Muhammet Fatih HASOĞLU
Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Bülent Bahri KÜÇÜKERDOĞAN
Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Enver BOZKURT
Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Kezban BAYRAMLAR
Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Mahmut Serhat YENİCE
Etik Kurul Üyesi

Prof.Dr. Mazlum ÇELİK
Etik Kurul Üyesi

Ek:Esra Nur GENÇOĞLAN EKBF.14.11.22

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : *BSERS5U17*

Belge Takip Adresi : <https://turkiye.gov.tr/ebd?eK=5999&eD=BSERS5U17&eS=26280>

Adres:Hasan Kalyoncu Üniversitesi Havaalanı Yolu Üzeri 8. Km. Şahinbey / Gaziantep

Telefon:0 (342) 211 8080 / 1400/1402 Faks:0 (342) 211 80 81

e-Posta:info@hku.edu.tr Web:www.hku.edu.tr

KeP Adresi:hasankalyoncu.unv@hs01.kep.tr

Bilgi için: Merve BİLGİN

Unvanı: Mem

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

6.2.EK 2.Baba Onam Form

AYDINLATILMIŐ ONAM

Sayın babalar,

Hasan Kalyoncu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı öğretim üyelerinden Prof. Dr. Yaşare AKTAŞ ARNAS yürütücülüğünde gerçekleştirilen TÜBİTAK projesi kapsamında baba-çocuk ilişkileri araştırılmaktadır. Bu kapsamda okullar ve tanıdıklar aracılığıyla sizlere ulaştık. Umarız sizler de projemize katılarak bizleri destekler ve projenin bir parçası olmayı kabul edersiniz.

Proje için Çukurova Üniversitesi Etik Kurulundan gerekli izinler (17.02.2021 Tarih ve E.34104 Sayılı, 15 No'lu Karar) alınmıştır. Proje dahilinde öncelikle ev ziyaretleri gerçekleştirilecek ve iki saatlik bir süre içerisinde baba ve çocuk ev ortamında yalnız olarak gözlemlenecek ve bu süreçte kamera kaydı yapılacaktır. Sonrasında kayıtlar izlenerek araştırmacılar tarafından değerlendirmeler yapılacaktır. Ayrıca çeşitli ölçme araçları kullanılarak baba-çocuk ilişkisi daha yakından belirlenmeye çalışılacaktır. Projenin ikinci aşamasında ise baba-çocuk arasındaki ilişkiyi güçlendirmek amacıyla babalara 8 haftalık bir destek eğitimi verilecektir. Sizlere bu eğitimi verecek öğretim üyeleri bu konudaki eğitimlerini yurt dışında tamamlamış olup uluslararası geçerliliği olan sertifika sahibidir. Bu eğitimin bedeli 5000 Türk Lirasıdır. Ancak projemize destek olan babalar arasından kura ile seçilecek yaklaşık 75 babaya bu eğitim **ücretsiz** verilecektir. Sizler de projemize katılarak bu eğitimi alma hakkına sahip olabilir ve çocuklarınızla sağlıklı ilişkiler geliştirmenin yollarını öğrenebilirsiniz.

Proje kapsamında elde edilen bilgiler tamamen bilimsel amaçlarla kullanılacak olup veriler kimliksizleştirilerek Tübitak açık erişim platformunda başka araştırmacıların da kullanımına sunulacaktır. Söz konusu kimliksiz verilerin sizlerle ilişkilendirilmesinin herhangi bir imkânı yoktur. Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayalı olup, katılmama veya çalışmanın herhangi bir aşamasında çalışmadan çekilme hakkınız vardır. Bu durumun sizler açısından bir yaptırım olmayacaktır. Süreçte rahatsızlık hissettiğiniz bir durum olursa lütfen proje yürütücüsüne veya bulunduğunuz ildeki araştırmacıya ulaşarak bilgi veriniz. Araştırmacıların iletişim bilgileri aşağıda yer almaktadır. Bu süreç, çocuğunuz ve sizin için herhangi bir risk içermemektedir.

Çalışma ile ilgili sormak istediğiniz bir soru ya da paylaşmak istediğiniz bir düşünceniz varsa aşağıdaki iletişim bilgilerini kullanarak lütfen araştırmacıya ulaşınız. Ayrıca, araştırma sonucunda araştırmayla ilgili bilgi almak isterseniz aynı iletişim yollarını kullanarak araştırmacıya ulaşabilirsiniz.

Çocuğunuz ve sizin çalışmaya katılmasına onay veriyorsanız lütfen aşağıdaki kutucuğa çarpı (X) işareti koyunuz.

Çalışmaya katılmayı ve evde baba-çocuk gözlemi yapılmasını kabul ediyorum.

Baba-çocuk ilişkisini güçlendirme eğitimine katılmak isterim.

Adınız Soyadınız:

Telefon numaranız:

Yaşadığınız il:

Tarih:

6.3.EK 3. Demografik Bilgi Formu

Değerli Babalar

Aşağıda yer alan ifadeler 12-36 ay çocuğu olan babalarla yapılacak bir çalışma için gerekli olan bilgileri elde etmek amacıyla size sunulmuştur. Lütfen formu doldururken sadece bu yaş aralığındaki bir çocuğunuzu temel alarak doldurunuz. Burada doğru ya da yanlış yoktur, ifadeleri okuyup sizin için uygun olanları işaretleyiniz. Elde edilen veriler bilimsel amaçla kullanılacak olup, kesinlikle hiçbir kurum ve kişi ile paylaşılmayacak ve gizliliğiniz korunacaktır. Şimdiden katkılarınız ve ilginiz teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Yaşare Aktaş Arnas

Not: Anketimizi babaların doldurmaları gerekmektedir.

Babaya ilişkin faktörler **Babaya ilişkin faktörler**

1. Yaşınız

2. Mesleğiniz

3. Eğitim düzeyiniz

a. İlkokul	b. Ortaokul
c. Lise	d. Önlisans (2 yıl)
e. Lisans (4-5 yıl)	f. Yüksek Lisans
g. Doktora	

4. Herhangi bir işte çalışıyor musunuz?

- a. Evet b. Hayır

Cevabınız Hayır ise 9. Soru'ya geçiniz

5. Çalıştığınız işte sosyal güvenceniz var mı?

- a. Evet b. Hayır

6. Haftada kaç gün çalışıyorsunuz?

..... gün.

7. Günde ortalama kaç saat çalışıyorsunuz?

..... saat.

8. Çalışma zamanlarınız nelerdir?

- a. Sürekli gündüz çalışıyorum (08:00-17:00 arası)
b. Sürekli gece çalışıyorum.
c. Vardiya usulü (8 veya 12 saatlik / gece ve gündüz dönüşümlü) çalışıyorum.
d. 2-3 gün ara ile nöbet usulü (16 veya 24 saatlik) çalışıyorum.
e. Hafta içi başka bir şehirde çalışıyorum, hafta sonunda evde oluyorum.
f. Bir haftadan daha uzun süreli olarak evden uzakta çalışıyorum.
g. Diğer (açıklayınız)

9. Hanenizin toplam ortalama aylık geliri ne kadardır?

..... TL.

10. Evlendiğinizde siz kaç yaşındaydınız?

..... yaşında.

12. Evde siz, eşiniz ve çocuğunuz dışında sürekli olarak yaşayan kişiler varsa işaretleyiniz (birden fazla işaretleme yapabilirsiniz).

a.	Büyükanne	b.	Büyükbaba
c.	Hala	d.	Teyze
e.	Amca	f.	Dayı
g.	Kuzen	h.	Kardeş
i.	Diğer (Açıklayınız)		

13. Bebeğinizin cinsiyeti ile ilgili bir tercihiniz olsaydı hangi cinsiyetten olmasını isterdiniz?

- a. Kız b. Erkek

6.4.EK.4.Bağlanma Davranışları Sınıflandırma Seti(BDDS)

1	Çocuk, babası isterse oyuncaklarını, eşyalarını ya da çeşitli şeyleri onunla kolaylıkla paylaşır veya tutmasına izin verir.	2	Çocuk oyundan sonra babasına döndüğünde bazen belirgin bir neden yokken huysuzlanır.
3	Çocuk üzüldüğünde veya canı yandığında, babasından başka yetişkinlerin de onu rahatlatmasına izin verir.	4	Çocuk oyuncaklara ve/ya ev hayvanlarına karşı dikkatli ve naziktir.
5	Çocuk nesne / eşya / oyuncaklardan çok insanlarla ilgilenir.	6	Çocuk babasının yanındayken oynamak istediği bir şey gördüğünde mızırdanır veya babasını o yöne çekiştirir.
7	Çocuk hemen hemen herkesle birlikteyken kolaylıkla gülümser veya güler.	8	Ağladığında çok uzun ve bağırarak ağlar.

9	Çocuk çoğu zaman tasasız, neşeli ve oyuncudur.	10	Babası öğle uykusuna veya akşam yatmaya götürürken çocuk sıklıkla ağlar veya direnir.
11	Çocuk babası açıkça istekte bulunmadan veya çağırılmadan da sıklıkla ona sarılır veya sokulur.	12	Çocuk ilk başta çekingenlik gösterdiği veya kendisini korkutan kişi ve eşyalara hemen alışır.
13	Çocuk babasının ayrılmasına üzüldüğünde, o gittikten sonra ağlamaya devam eder ve hatta öfkelenir	14	Çocuk oynayacağı yeni bir şey bulduğunda, onu babasına götürür veya odanın diğer tarafından babasına gösterir.
15	Babası ondan isterse, çocuk yeni tanıdığı insanlarla konuşmaya isteklidir, onlara oyuncaklarını ve neler yapabildiğini gösterir.	16	Çocuk, bebek veya oyuncak hayvan gibi canlı şeylere benzeyen oyuncaklarla oynamayı tercih eder.
17	Yeni tanıdığı yetişkinler çocuğu kızdıracak bir şey yaptığında, çocuk onlara olan ilgisini hemen kaybeder.	18	Çocuk, babanın önerilerini emir şeklinde söylenmese bile kolayca yerine getirir.

19	Çocuk, babası bir şey getirmesini veya kendisine vermesini istediğinde söz dinler. (Çocuk açıkça karşı gelmedikçe, oyun veya şaka yollu yapılan itirazları saymayın.)	20	Çocuk birçok çarpma, düşme veya irkilmeyi göz ardı eder.
21	Çocuk evde oynarken babasının nerede olduğunu takip eder.	22	Çocuk, oyuncak bebeklere, ev hayvanlarına ve bebeklere karşı sevecen bir ebeveyn gibi davranır.
23	Baba aileden birileriyle birlikteken veya onlara ilgi ve sıcaklık gösterirken çocuk babanın ilgi ve sıcaklığını kendisine çekmeye çalışır.	24	Baba çok kararlı konuştuğunda veya ona karşı sesini yükselttiğinde, çocuk babasını mutsuz ettiği için üzülür, keyfi kaçır veya utanır.
25	Babanın görüş alanının dışında oynarken çocuk kolayca babasının gözünden kaçabilir.	26	Babası çocuğu evde bebek bakıcısı, annesi veya büyükanne/büyükbabasıyla bıraktığında çocuk ağlar.
27	Babası şakalaşp takıldığında çocuk güler.	28	Çocuk babasının kucağında rahatlamaktan hoşlanır.
29	Bazen çocuk bir şeye kendini o kadar çok kaptırır ki başkaları ona bir şey söylediğinde duymaz.	30	Çocuk, oyuncaklarına çok çabuk kızar.
31	Çocuk, babasının ilgi odağı olmak ister. Baba meşgulse veya başka biriyle konuşuyorsa araya girer.	32	Baba hayır dediğinde veya cezalandırdığında çocuk istenmeyen davranışı bırakır (en azından o an için). İkinci kez söylemeye gerek kalmaz.
33	Çocuk bazen babasına kucaktan inmek istediğini hissettirir; bırakıldığında ise huysuzlanır veya tekrar kucağa alınmak ister.	34	Çocuk, babası yanından ayrıldığı için üzüldüğünde, bulunduğu yere oturur ve ağlar. Babasının arkasından gitmez.
35	Çocuk babasından bağımsızdır. Kendi başına oynamayı tercih eder, oynamak istediğinde babasından kolaylıkla ayrılır.	36	Çocuk keşifleri için babayı üs olarak kullandığını açıkça gösteren bir örüntü sergiler. Oynamak için uzaklaşır, geri döner veya babanın yanında oynar, tekrar uzaklaşır ve bu böyle sürer.

37	Çocuk çok hareketlidir. Daima etrafta dolandır. Hareketli oyunları sakın oyunlara tercih eder.	38	Çocuk, babaya karşı talepkar ve sabırsızdır. Baba istediğini hemen yapmazsa çocuk ısrar eder ve mızızlanır.
39	Çocuk, babasından uzakta veya oyuncaklarıyla yalnız oynarken genellikle ciddi ve önemli bir iş yapıyormuş gibidir.	40	Çocuk, yeni nesnelere ve oyuncakları çok detaylı inceler. Onları parçalarına ayırmaya veya farklı şekillerde kullanmaya çalışır.
41	Baba kendisini takip etmesini istediğinde çocuk denileni yapar (Çocuk açıkça itaatsiz davranmadıkça oyunun bir parçası olan veya şakadan gecikmeleri ve itirazları saymayın).	42	Babası üzgün olduğunda çocuk bunu fark eder. Kendisi de sessizleşir veya üzülür. Babasını rahatlatmaya çalışır. Ne olduğunu sorar, vs.
43	Çocuk, babaya yakın durur veya ona sık sık döner. Bu davranışlar babanın nerede olduğunu takip etmek için gerekenden daha siktir.	44	Çocuk babasının onu tutmasını, sarmasını ve kucaklamasını talep eder ve bunlardan hoşlanır.
45	Çocuk dans etmekten ve müziğe eşlik etmekten hoşlanır.	46	Çocuk çarpmadan, düşmeden ve sendelemen etrafta yürür ve koşar.
47	Baba gülümser ve bunun bir eğlence olduğunu hissettirirse, çocuk oyunda yüksek sesleri veya zıplatılıp hoplatılmayı kabul eder ve bunlardan hoşlanır.	48	Çocuk kendisinin olan veya elinde tuttuğu bir nesneyi ilk defa karşılaştığı/tanımadığı bir yetişkinin tutmasına izin verir ve onunla paylaşır.
49	Yeni birileri eve ziyarete geldiğinde çocuk utangaç bir gülümsemeyle babasına koşar.	50	Zamanla onlara ısınsa bile, misafirler geldiğinde çocuğun ilk tepkisi onları görmezden gelmek veya onlardan kaçınmak olur.
51	Çocuk misafirlerle oynarken onların tepesine çıkmaktan hoşlanır.	52	Çocuk küçük nesnelere uğraşmakta veya onları bir araya getirmekte güçlük çeker.
53	Babası onu kaldırıp kucağına aldığında çocuk kollarıyla babasını sarar veya ellerini omuzuna koyar.	54	Baba sadece yardım etmeye çalışırken çocuk babası işini bozacakmış gibi davranır.
55	Çocuk babasının birçok davranışını veya işleri nasıl yaptığını onu izleyerek taklit eder.	56	Bir faaliyet zor gibi görüldüğünde çocuk bu faaliyete ilgisini kaybeder veya çekingenlik gösterir.

57	Çocuk korkusuzdur.	58	Çocuk eve gelen yetişkinleri büyük ölçüde gözardı eder. Kendi oyunlarını/faaliyetlerini daha ilginç bulur.
59	Çocuk bir faaliyeti veya bir oyuncakla oynamayı bitirdiğinde faaliyetler arasında babasına dönmeksizin genellikle yapacak başka bir şey bulur.	60	Babası ona “tamam” veya “bir şey olmaz” gibi sözlerle güven verdiğinde çocuk, başlangıçta onu korkutan veya tedirgin eden şeylere yaklaşır veya onlarla oynar.
61	Babayla sertçe oynar. Fiziksel oyunlar sırasında canını yakma amacı gütmese bile babaya vurur, onu tirmalar veya ısırır.	62	Çocuk mutlu bir ruh halinde ise bütün gün mutlu kalır.
63	Kendi başına bir şeyi denemeden önce, çocuk kendisine yardımcı olacak birini arar.	64	Çocuk babasıyla oyun oynarken onun üstüne tırmanmaktan, onunla sarmaş dolaş olmaktan hoşlanır.
65	Babası onu bir faaliyetten başka bir faaliyete yönlendirdiğinde çocuğun hemen keyfi kaçır, huzursuzlanır (yeni faaliyet/oyun çocuğun çoğunlukla hoşlandığı bir şey olsa bile).	66	Çocuk ona arkadaşça davranan yetişkin misafirlere kolayca ısırır.
67	Çocuk, eve gelen misafirlere çok fazla ilgi bekler.	68	Genelde çocuk babadan daha hareketli bir yapıdadır.
69	Çocuk babasından nadiren yardım ister.	70	Babası odaya girdiğinde çocuk onu hemen kocaman bir gülümsemeyle karşılar (Ona bir oyuncak gösterir, dikkatini çekmek için hareketler yapar veya “baba geldi”, “merhaba baba”, “baba”, vb. der).
71	Korktuğunda veya huzursuzlandığında babası onu kucağına alırsa çocuk ağlamayı keser veya çabucak yatıştır.	72	Eğer misafirler çocuğun yaptığı bir şeye güler veya onaylarsa, çocuk aynı şeyi tekrar tekrar yapar.
73	Çocuğun beraberinde taşıdığı, yatağa götürdüğü veya keyfi kaçtığı sarılabildiği yumuşak bir oyuncak (oyuncak ayı, bebek, vb.) veya bir battaniyesi var.	74	Babası çocuğun istediğini hemen yapmadığında, çocuk babası bu isteğini hiç yerine getirmeyecekmiş gibi davranır.
75	Evde, babası odanın dışına çıktığında çocuk huzursuzlanır veya ağlar.	76	Seçme şansı olduğunda çocuk, büyükler yerine oyuncaklarla oynar.

77	Baba çocuktan bir şey yapmasını istediğinde, çocuk babanın ne istediğini kolaylıkla anlar (bu isteğe uyabilir veya uymayabilir).	78	Çocuk, ebeveynleri ve/veya büyükanne/büyükbabası dışındaki kişiler (örn. Yabancılar) tarafından kucağa alınmaktan veya kucaklanmaktan hoşlanır.
79	Çocuk en ufak şeyde babasına kızar, parlar.	80	Bir şey tehditkâr veya tehlikeli görüldüğünde çocuk babasının yüz ifadesini iyi bir bilgi kaynağı olarak kullanır.
81	Çocuk babasına istediği şeyi yaptırabilmek için ağlar.	82	Çocuk oyun vaktinin çoğunu sadece sevdiği birkaç oyuncak veya faaliyetle geçirir.
83	Çocuk sıkıldığında yapacak bir şeyler bulmak için babasının yanına gider.	84	Çocuk evde temiz ve düzenli olmak için az da olsa çaba harcar.
85	Yeni oyuncaklar ve faaliyetler çocuğa çekici gelir/çocuğu cezbeder.	86	Çocuk babasının onu taklit etmesini sağlamaya çalışır veya babası onu kendiliğinden taklit ettiğinde bunu hemen fark eder ve bu çocuğun hoşuna gider.
87	Baba çocuğun yaptığı bir şeye güler veya onaylarsa, çocuk aynı şeyi tekrar tekrar yapar.	88	Bir şey huzurunu kaçırdığında çocuk olduğu yerde durur ve ağlar.
89	Bir şeyle oynarken çocuğun yüz ifadeleri güçlü ve anlaşılır.	90	Baba çok uzağa giderse çocuk onu takip eder ve oyununa babanın gittiği yerde devam eder (Çağırılması veya oraya götürülmesi şart değil; oyun oynamayı bırakmaz veya huzursuzlanmaz).

6.5.EK.5.Evlilik Doyum Ölçeği(EDÖ)

Aşağıda evlilik ilişkiniz ile ilgili bir takım ifadeler bulunmaktadır. Her ifadeyi dikkatlice okuduktan sonra yanındaki kutularda bulunan seçeneklerden size uygun olan seçeneği (X) ile işaretleyiniz lütfen hiçbir ifadeyi boş bırakmayınız. İçten ve doğru verdiğiniz yanıtlar için teşekkür ederiz.

	Bana hiç uygun değil	Bana uygun değil	Bana biraz uygun	Bana uygun	Bana tamamen uygun
1. Eşimin bana değer vermediğini hissediyorum.	5	4	3	2	1
2. Ailelerimizin evliliğimize müdahale etmeleri ilişkimizi olumsuz etkiliyor.	5	4	3	2	1
3. Eşimin bedenini iyi tanırım.	1	2	3	4	5
4. Eşim cinsel açıdan yeterlidir.	1	2	3	4	5
5. Eşimin anne ve babasına evliliğinden daha çok önem vermesi beni mutsuz ediyor..	5	4	3	2	1
6. Eşimle olan cinsel yaşamımda ön sevişme önemli bir yer tutuyor.	1	2	3	4	5
7. Cinsel yönden eşimle uyumluyum	1	2	3	4	5
8.Eşimin bana güven duymadığını düşünüyorum.	5	4	3	2	1
9. Eşimle her ikimizde cinsel doyuma ulaşıyoruz	1	2	3	4	5
10. Bir topluluk içinde eşim beni komik duruma düşürür.	5	4	3	2	1
11. Eşimin ailesi ile birlikte yaşamak benim için bir kabustur.	5	4	3	2	1
12. Eşimin ailesinin etkisinde kalması evlilik ilişkimizi kötü etkiliyor	5	4	3	2	1
13.Eşimin ailesine hayır diyememesi beni mutsuz ediyor.	5	4	3	2	1

6.6.EK.6.Babaların Çocuk Bakımına Katılım Ölçeği (1-3 Yaş) Geliştirme Çalışması

12-36 Aylık Çocuğu Olan Babaların Çocuk Bakımına Katılım Düzeyleri

Yaşınız:

Mesleğiniz:

Çocuğunuzun doğum tarihi:

Çocuğunuzun adı:.....

Baba Katılım Ölçeği

Aşağıda yer alan ifadeleri 1-3 yaş aralığındaki çocuğunuzun düşünerek değerlendiriniz ve sizi en iyi yansıtan seçeneği (X) ile işaretleyiniz.

	Hiçbir zaman	Nadiren	Bazen	Sık sık	Her zaman
1. Çocuğumun yatma zamanı geldiğinde onu uykuya hazırlarım (yatağına yatırmak, pijamalarını giydirmek, uykuya geçişini kolaylaştırmak gibi).					
2.Çocuğum ihtiyaç duyduğunda onunla fiziksel yakınlık kurarım (kucağına alma, sarılma, elini tutma gibi)					
3.Çocuğumun altını temizlerim					
4.Çocuğuma banyo yaptırırım					
5.Çocuğumun kıyafetlerini değiştirmesine yardım ederim.					
6.Çocuğum gece uyanırsa kalkarım ve onunla ilgilenirim.					
7.Çocuğumun gelişimini ve sağlığını takip için doktor kontrollerine götürürüm.					
8.Çocuğuma yemek hazırlarım.					
9.Çocuğumun yemeğini yemesine yardım ederim.					
10.Çocuğumun günlük bakımlarını yapmasına (elini-yüzünü yıkama, saçlarını tarama, tırnak kesme gibi) yardım ederim.					
11.Çocuğum hasta olduğunda onunla ilgilenirim (ilaçlarını takip etme, ateşini ölçme, yanında yatma gibi).					
12.Çocuğumla eğitsel faaliyetler yaparım (kitap okuma, resim yapma gibi).					
13.Çocuğumun giysi, oyuncak ve eğitim materyali gibi ihtiyaçlarını belirlerim.					
14.Çocuğumla tek başıma etkinlikler (parka gitmek, oyun oynamak, akraba ziyareti gibi) yaparım.					

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı : Esra Nur GENÇOĞLAN
Uyruğu : T.C.

EĞİTİM

Derece	Adı	Bitirme Yılı
Üniversite	: Necmettin Erbakan Üniversitesi	2016
Yüksek Lisans	: Hasan Kalyoncu Üniversitesi	2024

